પાંચમા ધોરણ માટે.

આપોઆપ બુદ્ધિ ખીલવવાનું સાધન

મુખગણિત શિક્ષક.

ભાગ ૬.



છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

"ભૂગોળ શિક્ષક" "[illegible] શિક્ષક" વગેરેના કર્તા.

[કિંમત રૂ. ૦-૨-૬]

શાહપોર-સુરત.

દેશી રાજ્યોમાં ટેક્સ્ટ બુકસ, ઈનામ અને લાયબ્રેરી
માટે મંજુર થએલો અને કેળવણીખાતાના અધિકારી
સાહેબો તેમજ વિદ્વાન સદ્‌ગૃહસ્થોના ઉત્તમ
સર્ટિફિકેટ પામેલો.

પાંચમા ધોરણનો

મુખગણિત શિક્ષક. ભાગ ૬.

૮ના ગુણોત્તરની સંપૂર્ણ નોંધ સાથે તમામ ગુણોત્તરનાં
લેખાં ફકત ત્રણજ રીતથી ગણી શકાય એવી
નવીન સરળ યુક્તિવાળો.

રચનાર-છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
"ડિકટેશન શિક્ષક" વગેરેના કર્તા.

પ્રસિદ્ધ કર્તા-છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું-શાહપોર-સુરત.

આવૃત્તિ ૩જી. પ્રત ૧૧૦૦.

સુરત ચોટાના પુલપર ટાંકી પાસે આવેલા "શંકર" પ્રિન્ટીંગ
પ્રેસમાં નારાયણરાવ લક્ષ્મણરાવ નીકમે છાપ્યો.

સંવત ૧૯૭૪.] કિંમત રૂ. ૦-૨-૬. [સને ૧૯૧૮.

"ડિકટેશન શિક્ષક" માટે અભિપ્રાય.

રા. સા. ગણપતરામ અનુપરામ ત્રવાડી.
રાજકોટ મેલ ટ્રેનિંગ કોલેજના
માજિ પ્રિન્સિપાલ સાહેબ.

તા. ૨૮-૯-૧૯૧૭ના પત્રમાં લખે છે કે:—

સલામ—તમારા તરફથી અવલોકનાર્થે "ડિકટેશન શિક્ષક" ભાગ ૧, ૨ નામનાં બે નાનાં પણ ઉપયોગી પુસ્તકો મળ્યાં. તે જોતાં જણાય છે કે તમારો આ શ્રમ બાળકો, શિક્ષકો અને કેટલેક દરજ્જે લેખકોને પણ અત્યંત ઉપયોગી થઈ પડશે. આ પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવાથી બાળકોને ઘણી ઓછી મહેનતે જોડણીનું સારું અને ચોકસ જ્ઞાન થશે. તમોએ વાચનમાળામાંથી ઘણાખરા મુશ્કેલીવાળા શબ્દો તારવ્યા છે, અને તેને વિવિધ રીતે ગોઠવી શિખનાર, શિખવનાર ઉભયને સરળતા કરી આપી છે.

વળી સારા કાગળ, મોટા ટાઈપ અને શબ્દોના છુટાંપણાને લીધે એ પુસ્તકો આંખને આકર્ષક થાય તેવાં છે.

એકંદરે મારા ધારવા પ્રમાણે તમારાં પુસ્તકો શ્રુતલેખનના શિક્ષણમાં મદદગાર થઈ પડશે, તેથી કેળવણીની દૃષ્ટિએ જોતાં તેને ટેક્સ્ટ બુક્સ તરીકે સ્વીકારી શકાય તેવાં છે. લેખ.

ત્રીજી આવૃત્તિની પ્રસ્તાવના.

ટુંક મુદ્દતમાં બીજી આવૃત્તિ ખપી જવાથી એ કૃતિ સર્વ માન્ય થઈ પડી છે, એમ જણાતા આ ત્રીજી આવૃત્તિ બહાર પાડી છે. આશા છે કે, વધારે ફળપ્રદ થઈ પડશે.

પહેલી આવૃત્તિને માટે કેળવણીખાતાના અધિકારી સાહેબોએ અને વિદ્વાન સદ્‌ગૃહસ્થોએ પોતાના અભિપ્રાયો મોકલેલા તેમનો તેમજ જે જે દેશી રાજ્યોએ મંજુર કરેલા છે તેમનો ખરા અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનવાની તક લઉં છું.

ગોપીપોર—સુરત.
તા૦ ૨૮-૫-૧૮.

લિ૦ સેવક,
છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
"ડિક્ટેશન શિક્ષક" વગેરેના કર્તા.

પ્રસ્તાવના.

પાંચમા ધોરણમાં—૮, ૧૦, ૧૬, ૩૨, ૬૪, ૨૪૦, ૨૫૬ અને ૩૨૦. એ આઠ ગુણોત્તરોનો ઉપયોગ થાય એવાં લેખાં શીખવવાનું નવા મુખગણિતના વિષયના અભ્યાસક્રમમાં સરકારી કેળવણીખાતાએ ઠરાવ્યું છે. એ બીના લક્ષમાં રાખી શિક્ષક બધુંઓ અને વિદ્યાર્થીઓને માર્ગદર્શક થઈ પડે તેટલું જરૂર પુરતું વિવેચન આ બુકમાં આપવા આવ્યું છે.

ચોથા ધોરણના દસ ગુણોત્તરોના સંબંધપૂર્વક ત્રણ જથા પાડી તેનું ક્રમિક સ્પષ્ટીકરણ જેમ તે ધોરણની બુકમાં આપ્યું છે. તેજ પ્રમાણે ઉપરના આઠ ગુણોત્તરોના ૮, ૧૬, ૩૨, ૬૪, ૨૫૬ અને ૧૦, ૨૪૦, ૩૨૦, એવા બે જથા પાડ્યા છે. એ ક્રમ પ્રમાણે શીખવવાથી દરેક નવું ગુણોત્તર શીખવતી વખતે તેની પહેલાંનું ગુણોત્તર સહાયકારી પાઠ તરીકે શિક્ષકને શિક્ષણ તત્ત્વમાં બહુ સહાય

કરે છે, એટલુંજ નહિ પણ શિષ્યોને કુંચીઓ સ્મરણમાં રાખી તેનો તાત્કાલિક ઉદ્બોધ થવામાં અને નવી કુંચી પોતાની મેળે ઉપજાવી લેવામાં અમૂલ્ય મદદ કરે છે, એ અનુભવ સિદ્ધ છે.

જુદાં જુદાં ગુણોત્તરના હિસાબો છોડાવવાની જુદી જુદી રીતો હોઇ શકે એ સ્પષ્ટ છે, છતાં ચોથા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક"માં આપી છે તેજ પ્રમાણે **તમામ ગુણોત્તરના હિસાબ ફક્ત ત્રણજ રીતથી ગણી શકાય એવી નવીન સરળ યુક્તિઓનું** પ્રકરણ આ બુકમાં પણ આપ્યું છે. એ પ્રકરણ એ બાબતમાં સતત્ વિચાર અને અનુભવના પરિણામે ચોથા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક"માં દર્શાવેલી રીતો કરતાં વધારે સરળ રીતે-વાળું બનાવ્યું છે. આશા છે કે "એક કાંકરે અનેક પક્ષીઓ પડે" તેમ આમાં દર્શાવેલી ત્રણ સરળ રીતિઓથી તમામ હિસાબો સહજમાં છોડાવી શકાશે.

મારા **"મુખગણિત શિક્ષક"ની** તમામ બુકો ઉપરથી શિક્ષકોએ જાણી લીધું હશેજ કે જુનાં ધોરણોમાં લેખાંનો વિષય શીખવાતો હતો, તે નીકળી ગયો નથી; પરંતુ તેનો સમાસ મુખગણિતમાં થઇ ગયો છે. ફેર માત્ર એટલોજ કે પ્રથમ એકજ પરિમાણની સઘળી રીતોનાં લેખાં એક જથે શીખવતાં હતાં તેને બદલે હવે તે રીતો જુદાં જુદાં ગુણોત્તરોમાં વહેંચાઇ ગઇ છે, તેમજ એકજ ગુણોત્તરને અંગે અનેક પરિમાણોનાં લેખાં શીખવવાનું ઠર્યું છે.

એક વાત સ્પષ્ટ કરવાની જરૂર છે કે **"अति सर्वत्र वर्जयेत्"** **"દરેક બાબતમાં મધ્યમસર રહેવું"** એ ઉક્તિઓ જેમ દુનિયાના બધા વ્યવહારમાં લાભકારક છે, તેજ પ્રમાણે શિક્ષણ શૈલીમાં પણ દરકાર જરૂરજ છે; **અર્થાત્ અતિશય ઝીણી ઝીણી ગુંચવણ**

ભરેલી અને સમજણ વગરના ગોખણીઆ કુંચીઓ આપવી એ જેટલે દરજ્જે હાનિકર્તા છે, તેટલેજ દરજ્જે બીલકુલ કુંચીઓ નજ આપવી તે પણ હાનિકર્તાજ છે. જો બીલકુલ કુંચીઓ યા સામાન્ય નિયમો તારવી કઢાવવામાં ન આવે તો શિક્ષણ ફક્ત વિગતોપરજ આધાર રાખનારૂં થઈ પડે, અને તેવું શિક્ષણ વિસ્મૃત થતાં વાર લાગેજ નહિ; એ નિર્વિવાદ છે. માટે શિક્ષણ વિગત અને સિદ્ધાંત એ બંનેપર આધાર રાખનારૂં હોવું જોઈએ એમ હોય ત્યારેજ તે ફળપ્રદ નીવડે છે, એ વાત સિદ્ધ છે. આપણા સૂત્ર ગ્રંથો એ વિસ્મૃત બીના ટુંકામાં યાદ રાખવાની સરળ યુક્તિઓ નહિ તો બીજું શું છે? એવી યુક્તિ દરેક વિષયના શિક્ષણમાં જેજ અને હોવી પણ જોઈએ. આવા હેતુથી મારા ચોથા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક" ની બુકનું અવલોકન કરતાં પ્રે. રા. ટ્રેનિંગ કોલેજના માજિ પ્રિન્સિપાલ રા. બ. કમળાશંકર પ્રાણશંકર ત્રિવેદી સાહેબ લખે છે કે "કુંચીઓ જેમ બને તેમ થોડી ને બરાબર સમજણ પડે ને બાળકને ત્રાસ ન આપે એવીજ હોવી જોઈએ;" તેજ પ્રમાણે આ બુકમાં પણ મેં એ નિયમ જાળવ્યો છે.

છેવટે મારા ચોથા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક" માટે કે વણીખાતાના અધિકારીઓએ અને બીજા અનેક વિદ્વાન સદ્‌ગૃહસ્થોએ પોતાનો ઉત્તમ અભિપ્રાય આપી સંતોષ બતાવી મને આભારી કીધો છે. તેજ પ્રમાણે તેઓ સાહેબોને અને આ વિષયમાં રસ લેનાર બીજા ગૃહસ્થોને આ રચના પણ હૃદયંગમ થશે એવી આશા છે. એજ અરજ. તા. ૫-૭-૧૯૧૪.

શાહપોર, સુરત.

લિ૦ સેવક,
છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

તર્કશક્તિનું તાળું ઉઘાડનાર શ્રેષ્ઠ કુંચી !!!

"મુખગણિત શિક્ષક" જ છે કારણ!

ઉત્તમ સર્ટિફિકેટો મળેલાં છે, નામ તેવું કામ છે.

"મુખગણિત શિક્ષક" ભાગ ૧ થી ૬

બાળવર્ગનો	રૂ. ૦—૧—૦	ત્રીજા ધોરણનો	રૂ. ૦—૧—૯
પહેલા ધોરણનો	રૂ. ૦—૧—૩	ચોથા ધોરણનો	રૂ. ૦—૩—૦
બીજા ધોરણનો	રૂ ૦—૧—૬	પાંચમા ધોરણનો	રૂ. ૦—૨—૬

ડી. ના. નં. ૬૩

મી૦ છગનલાલ મોતીરામ શાહ તરફથી આવેલી પ્રાથમિકશાળા બાળવર્ગ, પહેલા, બીજા ત્રીજા. ચોથા, અને પાંચમા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક"ની બુકો અવલોકનમાં લેતાં તે વિદ્યાર્થી તથા માસ્તરને ઉ ઉપયોગી અને મદદગાર થાય તેવી જણાય છે. મુખગણિતનો વિષય આ પુસ્તકોથી ઘણો સરળ થાય છે. કામ ઘણું જ સંતોષકારક છે. તા. ૨૦ માહે મે સને ૧૯૧૬ ઈસ્વી.—રાધનપુર.

V. V. Doshi.

સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ પ્રાયમરી સ્કુલ્સ, રાધનપુર—સ્ટેટ.

પ્રકરણ ૧.

મનોયત્ન.

નીચેની સંખ્યાના જુદાંતર કાઢો.

રૂપીઓ : બે આની	રૂપીઓ : ૩ પાઇ	આનો : ૨ ઉપઆના
રૂપીઓ :૧૨॥ દોકડા	રૂપીઓ :૨૫ બદામ	આનો :૧૨॥ બદામ
રૂપીઓ :૧૦ સુ૦ પૈસા	રૂપીઓ : ૪ ઉપઆના	આનો :૧૦ બદામ
રૂપીઓ :૧૦ દોકડા	રૂપીઓ : ૨ પાઇ	આનો :૦॥ સુ૦ પૈસો
રૂપીઓ : ૮ સુ૦ પૈસા	રૂપીઓ : ૧ દોકડો	આનો : ૧ પાઇ
રૂપીઓ :૧૬ પાઇ	રૂપીઓ : ૫/૧૬ દોકડા	આનો : ૧ ઉપઆનો
રૂપીઓ : ૧ આનો	રૂપીઓ : ૨/૩ સુ૦ પૈસા	આનો : ૬। બદામ
રૂપીઓ : ૬। દોકડા	રૂપીઓ : ૨/૧૫ આના	આનો : ૫ બદામ
રૂપીઓ : ૫ સુ૦ પૈસા	રૂપીઓ : ૫/૧૬ દોકડા	આનો : ૦। સુ૦ પૈસો
રૂપીઓ : ૫ દોકડા	રૂપીઓ : ૧/૩ સુ૦પૈસા	આનો : ૦॥ પાઇ
રૂપીઓ : ૪ સુ૦ પૈસા	રૂપીઓ : ૧/૧૫ આના	આનો : ૮/૧૫ ઉપઆન
રૂપીઓ : ૮ પાઇ	રૂપીઓ : ૮/૫ પાઇ	આનો . ૧૦/૩ બદામ
રૂપીઓ : ૮/૧૫ આના	રૂપીઓ : ૧ ઉપઆનો	આનો : ૦॥ ઉપઅ..
રૂપીઓ : ૮/૩ સુ૦ પૈસા	રૂપીઓ : ૦॥। પાઇ	આનો : ૨॥ બદામ
રૂપીઓ : ૧૦/૩ દોકડા	રૂપીઓ . ૫ બદામ	આનો : ૦। પાઇ
રૂપીઓ : ૬ પાઇ	રૂપીઓ :૦। સુ૦ પૈસો	આનો : ૦। ઉપઆને
રૂપીઓ : ૨॥ દોકડા	રૂપીઓ : ૨/૪૫ આના	આનો :૨૫ વીસવાસા
રૂપીઓ : ૨ સુ૦ પૈસા	રૂપીઓ : ૨/૧૫ સુ૦ પૈસા	આનો : ૧/૭ પાઇ
રૂપીઓ : ૪ પાઇ	રૂપીઓ : ૧ ૧/૨ દોકડા	આનો : ૧ બદામ
રૂપીઓ . ૧ પૈસા	આનો : ૧ અધેલા	આનો : ૧/૬ બદામ

૮] ત્રીજા ધોરણનો "મુખગણિત શિક્ષક" પોણા બે આના.

આનો : $\frac{૨}{૧૫}$ ઉપઆના

આનો : $\frac{૫}{૧૬}$ બદામ

આનો : $\frac{૧}{૧૫}$ ઉપઆનો

આનો : ૧ ઉ૦ઉ૦આનો

આનો : ૫ વીસવાસી

આનો : $\frac{૨}{૪૫}$ ઉપઆના

આનો : $\frac{૫}{૧૮}$ બદામ

પૌંડ : ૨।। શિલિંગ

પૌંડ : ૨ શિલિંગ

પૌંડ : ૧ શિ. ૮ પેન્સ

પૌંડ : ૧। શિલિંગ

પૌંડ : ૧ શિલિંગ

પૌંડ : ૧૦ પેન્સ

પૌંડ : ૮ પેન્સ

પૌંડ : ૭।। પેન્સ

પૌંડ : ૬ પેન્સ

પૌંડ : ૫ પેન્સ

પૌંડ : ૩।। પેન્સ

પૌંડ : ૨।। પેન્સ

પૌંડ : $\frac{૧૨}{૫}$ પેન્સ

પૌંડ : ૨ પેન્સ

પૌંડ : ૧ પેની

પૌંડ : ૩।। ફાર્થિંગ

પૌંડ : ૦।। પેની

પૌંડ : $\frac{૬}{૭}$ ફાર્થિંગ

શિલિંગ : ૧।। પેન્સ

શિલિંગ : $\frac{૬}{૫}$ પેન્સ

શિલિંગ : ૧ પેની

શિલિંગ : ૦।। પેની

શિલિંગ : $\frac{૩}{૫}$ પેની

શિલિંગ : ૨ ફાર્થિંગ

શિલિંગ : $\frac{૨}{૫}$ પેની

શિલિંગ : ૧।। ફાર્થિંગ

શિલિંગ : $\frac{૩}{૧૦}$ પેની

શિલિંગ : ૧ ફાર્થિંગ

શિલિંગ : ૦।।। ફાર્થિંગ

શિલિંગ : ૦।। ફાર્થિંગ

શિલિંગ : $\frac{૩}{૨૫}$ પેની

શિલિંગ : $\frac{૧}{૧૦}$ પેની

શિલિંગ : $\frac{૧}{૨૦}$ પેની

શિલિંગ : $\frac{૩}{૧૬}$ ફાર્થિંગ

શિલિંગ : $\frac{૩}{૮૦}$ પેની

શિલિંગ : $\frac{૧}{૩૦}$ પેની

શેર : નવટાંક

શેર : અધોળ

શેર : ૧। રૂ૦ભાર

શેર : ૪ રૂ. ભાર

મણ : ૫ શેર

મણ : ૨।। શેર

મણ : ૧। શેર

મણ : શેર ૦।।=

મણ : શેર ૦)=।।

મણ : ૪ શેર

મણ : નવટાંક

એકર : ૫ ગુંઠા

એકર : ૨।। ગુંઠા

એકર : ૧। ગુંઠા

એકર : ૧૦ આના

એકર : ૨।। આના

એકર : ૪ ગુંઠા

એકર : ૨ આના

માઇલ : ફર્લાંગ

માઇલ : ૦।। ફર્લાંગ

માઇલ : ૦। ફર્લાંગ

માઇલ : ૫ પોલ

માઇલ : ૧। પોલ

માઇલ : પોલ

ફર્લાંગ : ૫ પોલ

ફર્લાંગ : ૨।। પોલ

ફર્લાંગ : ૧। પોલ

રૂડ : ૫ પોલ

૩ડ : ૨॥ પોલ
૩ડ : ૧॥ પોલ
માણી : ૧॥ મણ
માણી : ૦॥। મણ
માણી : ૧૫ શેર
માણી : ૭॥ શેર
માણી : શેર ૧॥॥=
માણી : ૪૮ શેર
માણી : ૨ શેર
માણી : ૧॥ શેર
ગ્રોસ : ૧॥ ડઝન
ગ્રોસ : ૦॥। ડઝન
ડઝન : ૧॥ નંગ
ડઝન : ૦॥। નંગ

એપૉથીકરી તોલ

પૈંડ : ૧॥ ઔંસ
પૈંડ : ૦॥। ઔંસ
પૈંડ : ૩ ડ્રામ
પૈંડ : ૧॥ ડ્રામ

ટ્રૉય વજનનું તોલ

પૈંડ : ૧॥ ઔંસ
પૈંડ : ૦॥। ઔંસ
પૈંડ : ૭॥ પેનીવેટ
પૈંડ : ૩॥। પેનીવેટ
પૈંડ : ૨૨॥ ગ્રેન

પૈંડ : ૨૪ પેનીવેટ
પૈંડ : ૧ પેનીવેટ
પૈંડ : ૧૮ ગ્રેન
તોલો : ૦॥। માસો
તોલો : ૦॥ માસો
તોલો : વાલ
તોલો : ૧॥ રતી
વર્ષ : ૧॥ માસ
વર્ષ : ૦॥। માસ
વર્ષ : ૩૬ દિવસ
વર્ષ : ૧॥ દિવસ
ફુટ : ૧॥ ઇંચ
ફુટ : ૦॥। ઇંચ
કળશી : ૨ મણ
કળશી : મણ
કળશી : ૦॥ મણ
કળશી : ૦। મણ
કળશી : ૨॥ શેર
કળશી : ૨ શેર
કળશી : ૧॥મણ ૪શેર
ગદિઆણો : ૨ વાલ
ગદિઆણો : વાલ
ગદિઆણો : ૦॥ વાલ
ગદિઆણો : ૦॥। રતી

એવોર્ડુપોઇઝ વજનનું
પૈંડ : ૨ ઔંસ
પૈંડ : ઔંસ
પૈંડ : ૦॥ ઔંસ
પૈંડ : ૦। ઔંસ
પૈંડ : ૧ ડ્રામ
ફરો : ૨ પાયલી
ફરો : પાયલી
ફરો : ૦॥ પાયલી
ફરો : ૦। પાયલી
ફરો : ૦। શેર
ખાંડી : ૨॥ મણ
ખાંડી : ફરો
ખાંડી : ૧॥ મણ
ખાંડી : ૦॥ ફરો
ખાંડી : ૨૫ શેર
ખાંડી : ૦। ફરો
ખાંડી : ૧૨॥ શેર
ખાંડી : ૨ પાયલી
ખાંડી : શેર ૩)=
ખાંડી : ૨ મણ
ખાંડી : ૨॥ શેર
ભાર : ૨॥ ધડી
ભાર : ૩ મણ
ભાર : ૧॥ ધડી

ભાર : ૧।। મણ	રીમ : ૨ ધા	સેંકડો : ૧૨।। નંગ
ભાર : ૦।। મણ	રીમ : ૨ તાવ	સેંકડો : ૬। નંગ
ભાર :૧૫ શેર	રીમ : ૧।। તાવ	સેંકડો : ૧૦ નંગ
ભાર : ૩।। શેર	ગજ : ૩ તસુ	હજાર :૧૨૫ નંગ
ભાર : ૨ ધડી	ગજ : ૧।। તસુ	હજાર : ૬૨।। નંગ
ભાર : ૪ શેર	ગજ : ૦।। તસુ	હજાર : ૩૧। નંગ
ભાર : ૩ શેર	ગજ : ૦।। આંગળ	હજાર : સેંકડો
ટાંક : ૩ રતી	વીંધુ : ૨।। વસા	ગાંસડી : ૧। રીમ
ટાંક : ૧।। રતી	વીંધુ : ૧। વસા	ગાંસડી :૧૨।। ધા
ટાંક : ૦।। રતી	વીંધુ :૧૨।। કાઠી	ગાંસડી : ૬। ધા
ટાંક : ૬ આના	વીંધુ : ૬। કાઠી	ગાંસડી : ૧ રીમ
ટાંક : ૧।। આના	વીંધુ : ૨ વસા	બેડીઉં : ૪ મણ
કોડી : ૨।। નંગ	વસા : ૨।। કાઠી	બેડીઉં : ૨ મણ
કોડી : ૧। નંગ	વસા : ૧। કાઠી	બેડીઉં : મણ
ધા : ૩ તાવ	ગાલ્લી : ૩।। મણ	બેડીઉં : ૦।। મણ
ધા : ૧।। તાવ	ગાલ્લી :૭૫ શેર	બેડીઉં : ૫ શેર
ધા : ૦।। તાવ	ગાલ્લી :૩૭।। શેર	બેડીઉં :૧૨૮ શેર
રીમ : ૨।। ધા	ગાલ્લી :૧૮।। શેર	બેડીઉં : ૪ શેર
રીમ : ૧। ધા	ગાલ્લી : ૩ મણ	તોલો : ૪ વાલ
રીમ :૧૫ તાવ	ગાલ્લી : ૫ શેર	તોલો : ૨ વાલ
રીમ : ૧૭।। તાવ	મહીનો : ૩।। દિવસ	તોલો : ૧ વાલ
	મહીનો : ૩ દિવસ	તોલો : ૦।। વાલ

 

૭૬૫૩

મનોયત્ન ૨.

૧) શેરના રૂ. ભાર કેટલા ?
૨) શેર : રૂ. ભાર.
૩) મણના રૂ. ભાર કેટલા ?
૪) મણના નવટાંક કેટલા ?
૫) મણ : રૂ. ભાર.
૬) મણ : નવટાંક
૭) મણના શેર કેટલા ?
૮) ખાંડીના શેર કેટલા ?
૯) ભારના શેર કેટલા ?
૧૦) કળશીના શેર કેટલા ?
૧૧) ગાલ્લીના શેર કેટલા ?
૧૨) બેડીઆના શેર કેટલા ?
૧૩) ગદિઆણાની રતી કેટલી ?
૧૪) માસાની રતી કેટલી ?
૧૫) માણી : શેર
૧૬) કળશી : શેર
૧૭) ખાંડી : શેર
૧૮) ભાર : શેર
૧૯) ગાલ્લી : શેર
૨૦) બેડીઉં : શેર
૨૧) વર્ષના દિવસ કેટલા ?
૨૨) વર્ષ : દિવસ
૨૩) શેર : ખાંડી
૨૪) કેટલા શેરની માણી ?
૨૫) કેટલી રતીનો તોલો ?
૨૬) કેટલી રતીનો માસો ?
૨૭) કેટલી રતીનો ગદિઆણો ?
૨૮) શેરના નવટાંક કેટલા ?
૨૯) શેરના અધોળ કેટલા ?
૩૦) મણની પાંચશેરી કેટલી ?
૩૧) મણની અઢીશેરી કેટલી ?
૩૨) મણની સવાશેરી કેટલી ?
૩૩) મણના અધોળ કેટલા ?
૩૪) ૩૬ દિવસ : ૧ વર્ષ.
૩૫) ૫ ગુંઠા : એકર.
૩૭) ૫ પોલ : માઇલ.
૩૮) ૦।। મણ : બેડીઉં.
૩૯) ૧।। રતી : તોલો.
૪૦) ૬૪ શેર : કળશી.
૪૧) કળશીની બશેરી કેટલી ?
૪૨) ૭૫ શેર : ગાલ્લી.
૪૩) ૨ વસા : વીંધુ.
૪૪) ગાલ્લીમાં ૫ શેર કેટલીવાર?
૪૫) ગાલ્લી : ૫ શેર.

૪૬) ૨ ધા : રીમ.
૪૭) એડીઆની ૫ શેરી કેટલી ?
૪૮) ભાર : મણ.
૪૯) કળશી : એડીઉં
૫૦) ગાલ્લી : ખાંડી.
૫૧) ક્રાઉન : પૌંડ.
૫૨) પૌંડના ક્રાઉન કેટલા ?
૫૩) વર્ષ : ૧॥ દિવસ
૫૪) ૧॥ ખાંડી : ૭॥ શેર.
૫૫) ૧। ભાર : ૧॥ મણ.
૫૬) ૨ ગજ : ૦॥ તસુ.
૫૭) ૩ અધોળ : ૧॥ મણ.
૫૮) ૨॥ નવટાંક : ૨॥ મણ.
૫૯) ૨। ગાલ્લી : ૧૧। શેર.
૬૦) ૧। પૌંડ : ૧। શિલિંગ.
૬૧) કેટલા અડધા ફાર્ધિંગ હોય તો શિલિંગ થાય ?
૬૨) નીચેના રૂપીઆની કિંમત કહો.
$\frac{૧}{૨}$, $\frac{૧}{૩}$, $\frac{૧}{૪}$, $\frac{૧}{૫}$, $\frac{૧}{૬}$, $\frac{૧}{૮}$, $\frac{૧}{૧૦}$, $\frac{૧}{૧૨}$, $\frac{૧}{૧૬}$, $\frac{૧}{૨૦}$, $\frac{૧}{૨૪}$, $\frac{૧}{૨૫}$, $\frac{૧}{૩૨}$,
$\frac{૧}{૪૦}$, $\frac{૧}{૪૮}$, $\frac{૧}{૫૦}$, $\frac{૧}{૬૪}$, $\frac{૧}{૮૦}$, $\frac{૧}{૯૬}$, $\frac{૧}{૧૦૦}$, $\frac{૧}{૧૨૦}$, $\frac{૧}{૧૯૨}$, $\frac{૧}{૨૦૦}$.
૬૩) $\frac{૧}{૨}$, $\frac{૧}{૩}$, $\frac{૧}{૪}$, $\frac{૧}{૫}$, $\frac{૧}{૬}$, $\frac{૧}{૮}$, $\frac{૧}{૧૦}$, $\frac{૧}{૧૨}$, $\frac{૧}{૧૬}$, $\frac{૧}{૨૦}$, $\frac{૧}{૨૪}$, $\frac{૧}{૨૫}$, $\frac{૧}{૪૦}$,
$\frac{૧}{૪૮}$, $\frac{૧}{૫૦}$, $\frac{૧}{૧૦૦}$ આનાની કિંમત કહો.
૬૪) ૪॥। પૌંડમાં ૨॥ પૌંડ ઉમેરતાં જે જવાબ આવે તેનું ૭ શિલિંગ ૩ પેન્સ સાથે ગુણોત્તર શું ?
૬૫) રૂ. ૩॥≋॥ માંથી રૂ. ૦) ૦॥ બાદ કરો અને જે બાકી રહે તેનું રૂ. ૦॥≋ની સાથે ગુણોત્તર શું ?
૬૬) ૭॥×૭॥નું ૨॥×૨॥ સાથે ગુણોત્તર શું ?
૬૭) ૧॥ મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૮ ?
૬૮) ૨ શેરને કેટલા નવટાંકનું ગુણોત્તર ૮ ?
૬૯) નવટાંક ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૮}$?
૭૦) ૩ ગાંસડી ને કેટલા રીમનું ગુણોત્તર ૧૦ ?
૭૧) સેંકડો ને કેટલા નંગનું ગુણોત્તર ૨૦ ?

૭૨) ૩ નવટાંક ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૪}$?
૭૩) ૧ા રૂપીઓ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર ૮ ?
૭૪) કેટલા આના ને ૩ાા રૂપીઆનું ગુણોત્તર ૧૨ ?
૭૫) ૩ રૂપીઆ ને કેટલા કેટલી પાઈનું ગુણોત્તર ૪૮ ?
૭૬) કેટલા તોલા ને ૮ ગદિઆણાનું ગુણોત્તર ૧૬ ?
૭૭) કેટલી કળશી ને ૪ ભારનું ગુણોત્તર ૨ ?
૭૮) ૫ રૂપીઆ ને કેટલી પાઈનું ગુણોત્તર ૧૯૨ ?
૭૯) ૭ શિલિંગ ને કેટલા પેન્સનું ગુણોત્તર ૧૨ ?
૮૦) ૭ પેન્સ ને કેટલા શિલિંગનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૧૨}$?
૮૧) ૩૨ મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?
૮૨) બેડીઉં ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?
૮૩) કેટલા મણ ને ૫ નવટાંકનું ગુણોત્તર ૩૨૦ ?
૮૪) ૫ શેર ને કેટલી ખાંડીનું ગુણોત્તર $\frac{૧}{૧૬૦}$?
૮૫) કેટલા ગ્રોસ ને ૨૪ ડઝનનું ગુણોત્તર ૩ ?

સૂચના—૮૬ થી ૧૦૧ સવાલના જવાબ અનેક આવશે.

૮૬) કેટલા રૂપીઆ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર ૪ ?
૮૭) કેટલા મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?
૮૮) કેટલા બેડીઆં ને કેટલી કળશીનું ગુણોત્તર ૮ ?
૮૯) કેટલા આના ને કેટલી પાઈનું ગુણોત્તર ૧૨ ?
૯૦) કેટલા મણ ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૧૬ ?
૯૧) કેટલા તોલા ને કેટલા વાલનું ગુણોત્તર ૮ ?
૯૨) કેટલી ગાલ્રી ને કેટલા મણનું ગુણોત્તર ૩૦ ?
૯૩) કેટલી ખાંડી ને કેટલા શેરનું ગુણોત્તર ૪૦ ?

૯૪) કેટલા પૌંડ ને કેટલા શિલિંગનું ગુણોત્તર ૨૦ ?
૯૫) કેટલા શિલિંગ ને કેટલા પેન્સનું ગુણોત્તર ૧૨ ?
૯૬) કેટલી પાઇ ને કેટલા આનાનું ગુણોત્તર ૧/૧૨ ?
૯૭) કેટલા આના ને કેટલા રૂપીઆનું ગુણોત્તર ૧/૧૬ ?
૯૮) કેટલા શેર ને કેટલા રૂા. ભારનું ગુણોત્તર ૩૨ ?
૯૯) કેટલા મણ ને કેટલી ગાલ્લીનું ગુણોત્તર ૧/૪૦ ?
૧૦૦) કેટલા તસુ ને કેટલા ગજનું ગુણોત્તર ૧/૨૪ ?
૧૦૧) કેટલી રતી ને કેટલા તોલાનું ગુણોત્તર ૧/૯૬ ?

પ્રકરણ ૨.

કસર.

વ્યવહારમાં પદાર્થોની કિંમતની આપ લે ચલણી નાણાંથી કરવામાં આવે છે. નાણાંમાં હલકામાં હલકું નાણું પાઇ છે. ૦॥ પાઇથી ઉપરાંત થાય તો આખી ગણી લેવામાં આવે છે. પણ ૦॥ પાઇથી ઓછી થાય તો છોડી દેવામાં આવે છે.

હિસાબ દોકડા, બદામ, વીસવાસીથી ગણવામાં આવે છે, તેમાં પણ ઉપર મુજબ કસર મૂકવી. જવાબ દોકડા બદામ અને વીસવાસીમાં ન માંડતાં તેનું નાણું કરી રૂપીઆ, આના, પાઇમાં માંડવો.

પ્રકરણ ૩.

તમામ ગુણોત્તરમાં લાગુ પડતી કુંચીઓ.

૧) ભારે પરિમાણ ઉપરથી હલકા પરિમાણની કિંમત કાઢવાની રીત:—

ભારે પરિમાણુની કિંમતને, ભારે પરિમાણુ અને હલકા પરિમાણુના ગુણોત્તરે ભાગવા. ભાગાકાર ભારે પરિમાણુની કિંમતની જાતનો આવશે. જેમકે ૧) રૂ૦ ૨૫ાા એ તોલો તો ૪ વાલનું શું ?

ભારે પરિમાણુની કિંમત રૂા. ૨૫ાાને ભારે પરિમાણુ તોલો અને હલકા પરિમાણુ ૪ વાલના ગુણોત્તર ૮ એ ભાગ્યા. ૨૫ાા÷૮ એટલે ૨૫ાા×*૧/૮=૫૧ આના=રૂ. ૩)≈ જવાબ આવ્યો. (૨૫ાા રૂપીઆને ૧/૮ થી ગુણવા અથવા ૨૫ાાને ૧/૮ રૂપીઆએ ગુણવા એ બરોબર છે. હવે ૧/૮ રૂપીઓ એટલે બે આના, માટે ૨૫ાા×૨ આના=૫૧ આના=રૂ. ૩)≈.) ૨) રૂ. ૬૩) ગાલ્સી તો ૧૨ શેરનું શું ?

ભારે પરિમાણુની કિંમત રૂા.૬૩)ને ભારે પરિમાણુ ગાલ્સી અને હલકા પરિમાણુ ૧૨ શેરના ગુણોત્તર ૧૦૦ એ ભાગ્યા. ૬૩÷૧૦૦= ૬૩×૧/૧૦૦=૬૩ દોકડા=રૂ. ૦ાા≈૦ાા દોકડો જવાબ. (૬૩ રૂપીઆ ×૧/૧૦૦=૬૩×૧/૧૦૦ રૂા. છે. ૧/૧૦૦ રૂપીઆ=૧ દોકડો માટે ૬૩×૧=૬૩ દોકડા=રૂ. ૦ાા≈૦ાા દોકડો)

૩) ૭ાા ખાંડીના ૫૨ાા રૂપીઆ તો ૩૦ શેરનું શું ?

ભારે પરિમાણુની કિંમત રૂા. ૫૨ાાને ભારે પરિમાણુ ૭ાા

---

* ગુણોત્તર એ સાદી સંખ્યા છે, છતાં આ રીતમાં તેને વિશેષ (પરિમાણુવાળી) સંખ્યા ગણી લેવામાં આવે છે માટે પહેલી સંખ્યા જે વિશેષ સંખ્યા છે તેને સાદી સંખ્યા ગણી લેવી જોઇએ. કારણ સ્પષ્ટ છે. જેમકે ૫ રૂપીઆ×૨=૧૦ રૂપીઆ અથવા ૫×૨ રૂપીઆ=૧૦ રૂપીઆ છે.

ખાંડી અને હલકા પરિમાણ ૩૦ શેરના ગુણોત્તર ૨૦૦ એ ભાગ્યા. ૫૨॥÷૨૦૦=૨૬। દોકડા. કારણ રૂપીઆનો ૨૦૦મો ભાગ ૦॥ દોકડો છે, માટે ૫૨॥×૦॥=૨૬। દોકડા=રૂ. ૦। ૧। દો. જવાબ

૨) હલકા પરિમાણ ઉપરથી ભારે પરિમાણની કિંમત કાઢવાની રીતઃ—

હલકા પરિમાણની કિંમતને, હલકા પરિમાણ અને ભારે પરિમાણના ગુણોત્તરે ભાગવા. ભાગાકાર હલકા પરિમાણની કિંમતની જાતનો આવશે જેમકે, ૧) રૂ. ૦)=॥ નું ૧। શેર તો મણનું શું?

હલકા પરિમાણની કિંમત ૨॥ આનાને હલકા પરિમાણ ૧। શેર અને ભારે પરિમાણ મણના ગુણોત્તર $\frac{૧}{૩૨}$ ભાગ્યા. ૨॥ આના ÷ $\frac{૧}{૩૨}$ =૨॥આના×૩૨=૮૦ આના=રૂ.૫) જવાબ. અથવા ૨॥×૩૨ આના=૨॥ ×૨ રૂપીઆ=૫ રૂપીઆ.

૨) રૂ. ૦)=। નું શેર તો મણનું શું?

હલકા પરિમાણની કિંમત ૨। આનાને હલકા પરિમાણ શેર અને ભારે પરિમાણ મણના ગુણોત્તર $\frac{૧}{૪૦}$ભાગ્યા, ૨।÷$\frac{૧}{૪૦}$=૨। આના ×૪૦=૯૦ આના=રૂ. ૫॥= જવાબ.

૩) ૭॥ શેરના ૬ આના તો ૩ ખાંડીનું શું?

હલકાના પરિમાણની કિંમત ૬ આનાને હલકા પરિમાણ ૭॥ શેર અને ભારે પરિમાણ ૩ ખાંડીના ગુણોત્તર $\frac{૧}{૩૨૦}$ ભાગ્યા. તો ૬ આના÷$\frac{૧}{૩૨૦}$=૬ આના×૩૨૦=૧૯૨૦ આના=રૂ. ૧૨૦ અથવા ૬×૩૨૦ આના=૬×૨૦ રૂપીઆ=૧૨૦ રૂપીઆ. જવાબ.

૩) કિંમત ઉપરથી વજન કાઢવાની રીતઃ—

જેટલું વજન આપ્યું હોય અને જેટલી કિંમતનું લેવું હોય

તે બેનો ગુણાકાર કરવો, પછી તે ગુણાકારને આપેલી કિંમતે ભાગવાથી જવાબ આપેલા વજનની જાતનો આવશે.

૧) રૂ. ૪૫ માં ૧ા ગાલ્લી મઠ મળે તો રૂ. ૩) માં કેટલા આવશે? ૧ા×૩=૪ા, ૪ા÷૪૫ =૧/૧૦ ગાલ્લી=૩ મણ જવાબ.

૨) રૂ. ૭૨) નું ૧ા કળશી તો રૂ. ૬) નું કેટલું? ૧ા×૬= ૯, ૯÷૭૨=૧/૮ કળશી=૨ મણ જવાબ.

૩) રૂ. ૦ાાા ના ૨૧ નંગ તો રૂ. ૪) નાં કેટલાં? ૨૧× ૪=૮૪, ૮૪÷૦ાાા=૧૧૨ નંગ જવાબ.

૪) રૂ. ૫૨ા માં ૧ા ગાલ્લી મઠ મળે તો રૂ. ૧)—ાા માં કેટલા આવશે? ૧ા×૧)—ાા=૧ાા≈ા. ૫૨ા÷૧ાા≈ા=૧/૩૨ ગાલ્લી= ૩૭ા શેર.

મનોયત્ન ૩

૧) એક આનાનું નવટાંક તો મણનું શું?
૨) રૂપીઆનું ૪ શેર તો ભારનું શું?
૩) વાલના રૂ. ૦ા≈ તો ૨ાા તોલાનું શું?
૪) રૂ. ૭ાા હજાર તો ૧૨૫ નંગનું શું?
૫) ડઝનના રૂ. ૦)≈ા તો ૨ા ગ્રોસનું શું?
૬) રૂ. ૦ા—નું ૧૦ શેર તો ગાલ્લીનું શું?
૭) મહીનાના રૂ. ૧૭ા તો ૧૦ દિવસનું શું?
૮) ૭ા વાલના રૂ. ૨ા તો ૭ા તોલાનું શું?
૯) રૂ. ૬૦)નું ૨ા ખાંડી તો રૂ. ૫)નું કેટલું?
૧૦) રૂ. ૦)≈નું ૦ાા મણ તો રૂ. ૧૫)નું કેટલું?
૧૧) મણના રૂ. ૨ા તો રૂ. ૧ા—નું કેટલું?
૧૨) રૂ. ૧૮ાાનું ૨૦ મણ તો રૂ. ૩ાાનું કેટલું?

૧૩) ૭ વર્ષના રૂ. ૧૦૫) તો ૩ મહીનાનું શું ?
૧૪) રૂ. ૧૮)નું ૧૫ મણ તો ૩ાા મણનું શું ?
૧૫) ૩ અધોળના રૂ. ૦ા≈ તો ૩ શેરનું શું ?
૧૬) ૭ પેનની ૫ પાઇ તો ૫ આનાની કેટલી ?
૧૭) રૂ. ૨૫ાાએ તોલો તો ૩ાા વાલનું શું ?
૧૮) રૂ. ૧૨ાાનું ૫ મણ તો ૪ શેરનું શું ?
૧૯) ૬૪ કેરીનો રૂ. ૧ાા તો રૂ. ૧)૦ાાની કેટલી ?

પ્રકરણ ૪.

૧ શેરના નવટાંક કેટલા ? અચ્છેરના અધોળ ? મણની પાંચશેરી કેટલી? માસાની રતી ? દિવસના પહોર? પાયલીની ટિપરી? ખાંડીના ફરા? ઔંસના ડ્રામ (એપો) ? માઇલના ફર્લાંગ? કવાર્ટરના બુશલ? બુશલના ગેલન કેટલા? જ. ૮. ત્યારે ઉપલાં પરિમાણોનું ગુણોત્તર શું ? જ. ૮.

૮ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

શેર ને નવટાંક, અચ્છેર ને અધોળ, મણ ને પાંચશેરી, માસો ને રતી, દિવસ ને પહોર, પાયલી ને ટિપરી, ખાંડી ને ફરો, ઔંસ ને ડ્રામ (દવા તોલવાનું), માઇલ ને ફર્લાંગ, કવાર્ટર ને બુશલ, બુશલ ને ગેલન.

એ પરિમાણોમાંથી ભારે પરિમાણ કહો. હલકા કહો. હલકા ભારેનો કેટલામો ભાગ છે? જ. ૮મો ભાગ. ભારે હલકાથી કેટલા ગણા છે. જ. ૮ ગણા.

જો ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત રૂ. ૧ પડે તો હલકા એકમની કિંમત ભારેના કેટલામા ભાગની પડે? જ. ૮માં ભાગની.

રૂપીઆનો ૮મો ભાગ શું ? જ. ૨ આના. રૂપીઆથી કેટલા ગણા આના આવ્યા ? જ. બમણા. પણ જો ભારે એકમની કિંમત રૂ. ૨ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. ૪ આના. રૂપીઆથી કેટલા ગણા આના આવ્યા ? જ. બમણા. માટે.

૧) ભારે એકમના રૂપીઆથી બમણા આના હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ આનો પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. દોઢ પાઇ. આનાથી કેટલા ગણી પાઇ પડે ? જ. દોઢ ગણી. જો ભારે એકમની કિંમત ૨ આના પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. ૩ પાઇ=૧ પૈસો. આનાથી કેટલા ગણી પાઇ આવી ? જ. દોઢ ગણી. પૈસા કેટલા ગણા આવ્યા ? જ. અડધા. ભારે એકમના આનાથી કેટલી ગણી પાઇ આપવી પડે ? જ. દોઢ ગણી. પૈસા કેટલા ગણા આપવા પડે? જ. અડધા. માટે.

૨) ભારે એકમના આનાથી દોઢગણી પાઇ અથવા અડધા પૈસા હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ પૌંડ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી ? જ. પૌંડના આઠમા ભાગ જેટલી. પૌંડનો આઠમો ભાગ શું ? જ. ૨॥ શિલિંગ. પૌંડથી કેટલા ગણા શિલિંગ આવ્યા ? જ. અઢીગણા. ભારે એકમના પૌંડથી કેટલા ગણી શિલિંગ આપવી પડે ? જ. અઢીગણી. માટે.

૩) ભારે એકમના પૌંડથી અઢીગણા શિલિંગ હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ શિલિંગ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે ? જ. દોઢ પેન્સ. શિલિંગથી કેટલા ગણા

પેન્સ પડે? જ. દોઢ ગણા. ભારે એકમના શિલિંગથી કેટલા ગણા પેન્સ આપવા પડે? જ. દોઢ ગણા. માટે.

૪) ભારે એકમના શિલિંગથી દોઢ ગણા પેન્સ હલકા એકમની કિંમત પડે.

ભારે પરિમાણના એકમની કિંમત ૧ પેન્સ પડે તો હલકા એકમની કિંમત કેટલી પડે? જ. ૦॥ ફાર્ધિંગ. પેન્સથી કેટલા ગણા ફાર્ધિંગ પડે? જ. અડધા. ભારે એકમના પેન્સથી કેટલા ગણા ફાર્ધિંગ આપવા પડે? જ. અડધા. માટે.

૫) ભારે એકમના પેન્સથી અડધા ફાર્ધિંગ હલકા એકમની કિંમત પડે.

આગળ કુંચીઓ કઢાવી છે માટે નીચેના હિસાબ પૂછો.

રૂ. ૧)નું ૧ મણ તો ૫ શેરનું શું? જ. ૨ આના.
રૂ. ૨)નું ૩ મણ તો ૧૫ શેરનું શું? જ. ૪ આના.
રૂ. ૫)નું ૧૬ મણ તો ૨ મણનું શું? જ. ૧૦ આના.
રૂ. ૦)−નું શેર તો નવટાંકનું શું? જ. ૧॥ પાઇ.
રૂ. ૦)≡નું ૧॥ શેર તો ૧॥ નવટાંકનું શું? જ. ૪॥ પાઇ.

૧ પૈસાનું ૧ શેર તો ૧ નવટાંકનું શું? જ. ૦॥ ઉપઆનો.
૭ પૈસાનું ૪ શેર તો ૪ નવટાંકનું શું? જ. ૩॥ ઉપઆના.
હવે રૂપીઆના ભાવ પરથી ભારે પરથી હલકાની કુંચી કઢાવો.

*** રૂપીઆના ભાવપરથી ભારેપરથી હલકાની કિંમત—**

૧) જેટલા રૂપીઆનું જેટલું ભારે પરિમાણ તેથી બમણા આનાનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

---

*૧૬ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી અડધી કિંમત.
૩૨ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી ૦। ગણી કિંમત.
૬૪ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી $\frac{1}{8}$ ગણી કિંમત.
૨૫૬ના ગુણોત્તરમાં ૮ ના ગુણોત્તરથી $\frac{1}{32}$ ગણી કિંમત.

૨) જેટલા આનાનું જેટલું ભારે પરિમાણ તેથી દોઢ ગણી પાઇનું જેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

૩) જેટલા પૈસાનું જેટલું ભારે પરિમાણ તેથી ૦॥ ઉપઆનાનું તેટલુંજ હલકું પરિમાણ.

હલકાથી ભારે કેટલા ગણા છે? જ. ૮ ગણા.

હવે જો હલકા એકમની કિંમત ૧ રૂ., ૧ આનો, ૧ પૈસો, ૧ પાઇ, ૧ પૌંડ, ૧ શિલિંગ, ૧ પેન્સ, ૧ ફાર્થિંગ પડે તો ભારે એકમની કિંમત કેટલા ગણી પડે? જ. ૮ ગણી. ૮ ગણી એટલે? ૮ રૂ., ૮ આના=૦॥ રૂ., ૮ પૈસા=બે આના, ૮ પાઇ, ૮ પૌંડ, ૮ શિલિંગ, ૮ ફાર્થિંગ=૨ પેન્સ પડે. માટે.

૧) હલકા એકમની કિંમત ૧ રૂ. પડે તો ભારે એકમની શી? રૂ. ૮)
૨) ,, ,, ,, ૧આનો ,, ,, ,, ,, ? રૂ. ૦॥
૩) ,, ,, ,, ૧ પૈસો ,, ,, ,, ,, ? ૨ આના
૪) ,, ,, ,, ૧ પાઇ ,, ,, ,, ,, ? ૮ પાઇ.
૫) ,, ,, ,, ૧ પૌંડ ,, ,, ,, ,, ? ૮ પૌંડ.
૬) ,, ,, ,, ૧ શિલિંગ., ,, ,, ? ૮ શિ૦
૭) હલકા એકમની કિંમત ૧ પેન્સ પડે તો ભારે એકમની શી? ૮ પેન્સ
૮) ,, ,, ,, ૧ ફાર્થિંગ ,, ,, ,, ,, ,, ? ૨ પેન્સ

હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત—

૧) આનાથી ૦॥ રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી બમણા આના. ૩) પાઇથી ૦॥ આના અને બમણી પાઇ. ૪) ફાર્થિંગથી બમણા પેન્સ.

આગળ કુંચીઓ કાઢવી છે માટે નીચેના હિસાબ પૂછો.

રૂ ૧) નું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું? જ. ૮ રૂ.

રૂ. ૨) નું ૩ નવટાંક તો ૩ શેરનું શું? જ. ૧૬ રૂ.

રૂ. ૦)નું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું? જ. ૦ાા રૂ.

રૂ. ૦)≈નું ૩ નવટાંક તો ૩ શેરનું શું? જ. ૧ાા રૂ.

૧ પૈસાનું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું? જ. ૨ આના

૪ પૈસાનું ૫ નવટાંક તો ૫ શેરનું શું? જ. ૮ આના

૧ પાઈનું ૧ નવટાંક તો ૧ શેરનું શું? જ. ૮ પાઈ

હવે રૂપીઆના ભાવપરથી હલકાપરથી ભારેની કુંચીઓ કઢાવો.

*** રૂપીઆના ભાવપરથી હલકાપરથી ભારેની કિંમત—**

૧) જેટલા રૂપીઆનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૮ ગણા રૂપીઆનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.

૨) જેટલા આનાનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૦ાા રૂપીઆનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.

૩) જેટલા પૈસાનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી બમણા આનાનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.

૪) જેટલી પાઈનું જેટલું હલકું પરિમાણ તેથી ૮ ગણી પાઈનું તેટલુંજ ભારે પરિમાણ.

ઉદાહરણ—

૧) રૂ. ૩)નું શેર તો નવટાંકનું શું? જ. રૂપીઆથી બમણા આના. માટે ૩×૨=૬ આના=રૂ. ૦।≈

૨) ૫ આનાનું મણ તો ૫ શેરનું શું? જ. આનાથી દોઢ ગણી પાઈ. માટે ૫×૧ાા=૭ાા પાઈ=રૂ. ૦)૦ાા ૧ાા પાઈ.

---

* ૧/૧૬ ગુણોત્તરમાં ૧/૮ ગુણોત્તરથી બમણી કિંમત.
૧/૩૨ ગુણોત્તરમાં ૧/૮ ગુણોત્તરથી ૪ ગણી કિંમત.
૧/૬૪ ગુણોત્તરમાં ૧/૮ ગુણોત્તરથી ૮ ગણી કિંમત.
૧/૨૫૬ ગુણોત્તરમાં ૧/૮ ગુણોત્તરથી ૩૨ ગણી કિંમત.

૩) ૨ાા પૌંડમાં ૧ માઇલ રેલવે દુરસ્ત થાય તો ૧ ફર્લાંગ રેલવે દુરસ્ત કરાવવાનું શું ખર્ચ થશે ? જ. પૌંડથી ૨ાા ગણી શિલિંગ, માટે ૨ાા×૨ાા=૬ા શિલિંગ.

૪) ૩ શિલિંગમાં ૧ ઔંસ દવા મળે તો ડ્રામનું શું ?
જ. શિલિંગથી દોઢા પેન્સ, માટે ૩×૧ાા=૪ાા પેન્સ.

૫) ૪ પેન્સમાં ૧ માઇલની મુસાફરી થાય તો ૧ ફર્લાંગ મુસાફરીનું શું આપવું પડશે ? જ. પેન્સથી ૦ાા ફાર્થિંગ, માટે ૪×૦ાા=૨ ફાર્થિંગ=૦ાા પેન્સ.

૬) રૂ. ૫)નું ૩ માસા તો દસ આનાનું કેટલું ? જ. રૂપીઆથી બમણા આના છે. માટે માસા જેટલીજ રતી એટલે ૩ રતી=૧ વાલ.

૭) ૪ આનાનું ૨ પાયલી તો ૬ પાઇનું કેટલું ? જ. આનાથી દોઢ ગણી પાઇ છે, માટે પાયલી જેટલીજ ટીપરી એટલે ૨ ટીપરી.

૮) ૨ પૈસાનું ૩ શેર તો ૧ ઉપઆનાનું (૦ાા પાઇનું) કેટલું ? જ. પૈસાથી અડધા ઉપઆના છે, માટે શેર જેટલાજ નવટાંક એટલે ૩ નવટાંક=શેર ૦।=

૯) રૂ. ૨૫)નું ૨ ખાંડી તો રૂ. ૧ાા-માં કેટલું આવે ? જ. રૂપીઆ જેટલાજ આના છે, માટે ખાંડીથી અડધા ફરા એટલે ૧ ફરો.

૧૦) ૬ આનાનું ૪ શેર તો ૪ાા પાઇ (૬ ઉપઆના) નું કેટલું ? જ. આના જેટલા ઉપઆના છે માટે શેરથી અડધા નવટાંક એટલે ૨ નવટાંક=૦। શેર.

૧૧) રૂ. ૧)નું ૫ શેર તો મણનું શું ? જ. રૂપીઆથી ૮ ગણા રૂપીઆ, માટે ૮ રૂ.

૧૨) રૂ. ૦)=નું નવટાંક તો શેરનું શું ? જ. આનાથી ૦ાા રૂપીઆ માટે ૨×૦ાા=૧ રૂ.

૧૩) ૩ પૈસાની ટીપરી તો પાવલીનું શું ? જ. પૈસાથી બમણા આના, માટે ૩×૨=૬ આના=રૂ. ૦।≈

૧૪) ૨ પાઈનું નવટાંક તો શેરનું શું ? જ. પાઇથી ૮ ગણી પાઈ, માટે ૨×૮=૧૬ પાઈ=રૂ. ૦)–।૧ પાઇ.

૧૫) ૦।। પૌંડના બુશલ ઘઉં મળે તો કવાર્ટરનું શું ? જ. પૌંડથી ૮ ગણા પૌંડ માટે ૦।।×૮=૪ પૌંડ.

૧૬) ૨।। શિલિંગમાં ગૅલન કેરોસીન મળે તો બુશલ કેરોસીનનું શું? જ. શિલિંગથી ૮ શિલિંગ માટે, ૨।।×૮=૨૦ શિલિંગ=૧ પૌંડ.

૧૭) ૩।। પેન્સમાં ૧ ડ્રામ દવા મળે તો ૧ ઔંસનું શું ? જ. પેન્સથી ૮ ગણા પેન્સ, માટે ૩।।×૮=૩૦ પેન્સ=૨।। શિલિંગ.

૧૮) ૧। ફાર્થિંગમાં ૧ ડ્રામ દવા મળે તો ૧ ઔંસનું શું ? જ. ફાર્થિંગથી ૮ ગણા ફાર્થિંગ માટે ૧।×૮=૧૦ ફાર્થિંગ=૨।। પેન્સ

૧૯) ૩ આનાનું નવટાંક તો ૩ રૂપીઆનું કેટલું ? જ. આના જેટલાજ રૂપીઆ છે, માટે નવટાંકથી બમણા શેર એટલે ૨ શેર.

૨૦) ૨ ઉપઆના (૧।। પાઈનું) નવટાંક તો ૨ આનાનું કેટલું ? જ. ઉપઆના જેટલાજ આના છે, માટે નવટાંકથી બમણા શેર એટલે ૨ શેર.

૨૧) રૂ. ૫)નું ૩ નવટાંક તો ૪૦ રૂપીઆનું કેટલું ? જ. રૂપીઆથી ૮ ગણા રૂપીઆ છે, માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૩ શેર.

૨૨) રૂ. ૦)≈ નું ૨ નવટાંક રૂ. ૧।।નું કેટલું ? જ. આનાથી ૦।। રૂપીઆ છે, માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૨ શેર.

૨૩) ૩ પૈસાનું ૫ નવટાંક તો ૬ આનાનું કેટલું ? જ. પૈસાથી બમણા આના છે, માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૫ શેર.

૨૪) ૨ પાઇનું ૩ નવટાંક તો ૧૬ પાઇનું કેટલું ? જ. પાઇથી ૮ ગણી પાઇ છે, માટે નવટાંક જેટલાજ શેર એટલે ૩ શેર.

મહાયત્ન ૪.

૧) રૂ. ૦॥= શેર તો નવટાંકનું શું?
૨) ૫ શેર બોરના ૩ આના તો મણનું શું?
૩) નવટાંક હીંગના રૂ. ૦)≡॥ તો શેરનું શું?
૪) રૂ. ૨॥ એ શેર હીંગ મળે તો રૂ. ૧॥=॥ની કેટલી?
૫) મણના રૂ. ૧॥॥ તો ૫ શેરનું શું?
૬) રૂ. ૨॥ એ શેર તો ૫ રૂપીઆભારનું શું?
૭) ૨॥ પૈસાનું ૫ શેર તો મણનું શું?
૮) રૂ. ૦)-॥॥નું શેર તો રૂ. ૧॥ કેટલું?
૯) ૫ શેરના રૂ. ૦॥= તો મણનું શું?
૧૦) રૂ. ૩॥ એ મણ તો ૧॥ મણ ૫ શેરનું શું?
૧૧) મણ મગના રૂ. ૨॥=॥ તો મણ ૩) ૫ શેરનું શું?
૧૨) રૂ. ૧॥=॥નું મણ તો ૨॥ મણ ૫ શેરનું શું?
૧૩) ટીપરીની ૫ પાઇ તો પાયલીનું શું?
૧૪) ૧ આનાની ૧॥ પાયલી તો ૩॥ ટીપરીનું શું?
૧૫) મણ મગના રૂ. ૨)= તો ૧૫ શેરનું શું?
૧૬) રૂ. ૬॥-ની મણ ખાંડ તો ૦॥ મણ ૫ શેરનું શું?
૧૭) રૂ. ૦॥॥નો માસો તો રૂ. ૦॥=॥નું કેટલું?
૧૮) ૫ શેર દુધીના રૂ. ૦)≡॥ તો ૪॥॥ મણનું શું?
૧૯) ૧॥ માસાનો રૂ. ૦)- તો દોઢ પાઇનું કેટલું?
૨૦) રૂપીઆની પા શેર ખાંડ તો શેર ૦॥≡॥॥નું શું?
૨૧) શેર ૦)૦॥નો એક આનો તો ૨॥ શેરનું શું?
૨૨) રૂ. ૨૧॥= મણ તો ૨॥ મણ ૫ શેરનું શું?

૨૩) રૂ. ૦ા≈માં એક માઇલની મુસાફરી થાય તો ફર્લાંગ મુસાફરી-
નું શું બેસે ?
૨૪) ૩ા શિલિંગમાં ૧ માઇલની મુસાફરી થાય તો ૫ માઇલ ૨
ફર્લાંગ મુસાફરીનું શું ખર્ચ થાય ?
૨૫) રૂ. ૦)≡નું ૫ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૨૬) ૩ા પૈસાનું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૨૭) ૨ા પૌંડમાં માઇલની મુસાફરી થાય તો ૨ા શિલિંગમાં કેટલી
મુસાફરી થશે ?
૨૮) રતીના રૂ. ૦ા≡ તો ૨ા માસાનું શું ?
૨૯) ૫ શેર વેગણના રૂ. ૦)≡ાા તો રૂ. ૧ાા≈ામાં કેટલા આવે ?
૩૦) રૂડ જમીનના ૩ા પૌંડ પડે તો ૫ પોલનું શું ?
૩૧) વર્ષનો પગાર ૨ાા શિલિંગ તો ૧ાા મહીનાનો કેટલો ?
૩૨) ૨ા પૌંડમાં ૧ાા ઔંસ દવા મળે તો પૌંડ દવાનું શું બેસે ?
૩૩) ૨ાા પૌંડમાં ગ્રોસ લેંપ આવે તો ૧ાા ડઝનનું શું ?
૩૪) કોથળા ઘઉંના રૂ. ૨૧ા≈ા બેસે તો ૮ાા મણ ૫ શેરનું શું ?
૩૫) મોટા હારાના રૂ. ૨૨ાા તો મણ ૨ાા ૫ શેરનું શું ?
૩૬) ગજ બનાતના રૂ. ૩ાા તો ૩ તસુનું શું ?
૩૭) રૂ. ૯પાા એ ગાલ્લી તો ૩ાા મણનું શું ?
૩૮) ગદિઆણાના રૂ ૧૪ાા તો ૩ વાલનું શું ?
૩૯) રૂ. ૧૮ાા એ સેંકડો રૂ. ૨ા–ાનાં કેટલાં નંગ ?

૧૬ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

શેર ને અધોળ; મણ ને અઢીશેરી; કળશી ને મણ; ગદિઆણો ને વાલ; ફરો ને પાયલી; ઔંસ ને ડ્રામ (એવ); પૌંડ ને ઔંસ

(એવ); ગુંઠા ને ચોરસ આના; પૌંડ ને ૦ાા ઔંસ (દવાનું); માઇલ ને ૦ાા ફર્લાંગ.

ભારે એકમ ઉપરથી હલકા એકમની કિંમત:—

૧) રૂપીઆ જેટલાજ આના. ૨) આના જેટલાજ ઉપઆના.

૩) પૌંડથી ૧૧ ગણા શિલિંગ. ૪) શિલિંગથી પોણા પેન્સ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

૧) આના જેટલાજ રૂપીઆ.

૨) પૈસાથી ૪ ગણા આના અથવા પૈસાથી ૦ા ગણા રૂપીઆ.

૩) ફાર્ધિંગથી ૪ ગણા પેન્સ.

મનોયત્ન ૫.

૧) શેરના રૂ. ૪ાા તો અધોળાનું શું ?

૨) મણના રૂ. ૪ાાા તો ૨ાા શેરનું શું ?

૩) મણના રૂ. ૫ા તો ૨ાા શેરનું શું ?

૪) મણના ૧૫ આના તો કળશાનું શું ?

૫) રૂ. ૧૨ાાા કળશી તો ૨ા મણનું શું ?

૬) રૂ. ૧૫ાાનું ૦ાા તોલો તો ૪ાા વાલનું શું ?

૭) રૂ. ૧)≡નું વાલ તો ગદિઆણાનું શું ?

૮) ૦ાા તોલાના રૂ. ૧૬ા તો ૨ વાલનું શું ?

૯) ૩ાા પૈસાની પાયલી તો ફરાનું શું ?

૧૦) રૂ. ૧૭ાા ફરો તો ૩ ફરાનું શું ?

૧૧) એક એકર જમીનનું ગણોત રૂ. ૨ાા તો રૂ. ૦ા≡ા કેટલી જમીનનું ગણોત આવે ?

૧૨) ૧ાા કળશીના રૂ. ૪૨ાા તો ૧ાા મણનું શું ?

૧૩) રૂ. ૧ાાા ફરો તો ૯ પાયલીનું શું ?

૧૪) રૂ. ૧૩ાાનું મણ તો ૩ અઢી શેરીનું શું ?
૧૫) રૂ. ૯ા=નું મણ તો ૧ા મણ ૨ા શેરનું શું ?
૧૬) ૨ા શેરના ૩ પૈસા તો મણનું શું ?
૧૭) રૂ. ૧૫ાાા= ગદિઆણો તો ૨ા વાલનું શું ?
૧૮) રૂ. ૫૬ાાા= કળશી તો મણનું શું ?
૧૯) ૨ા શેરના રૂ. ૦)=ા તો ૨ા મણનું શું ?
૨૦) રૂ. ૧૧ાા= ગદિઆણો તો ૭ાા વાલ ૦ાા રતીનું શું ?
૨૧) રૂ. ૦)=ાનું અધોળ તો રૂ. ૦ાા≡નું કેટલું ?
૨૨) રૂ. ૧)નું ૧ા શેર તો રૂ. ૦ા-નું કેટલું ?
૨૩) ૨ા શેરનો રૂ. ૦)- તો શેર ૦ા-નું શું ?
૨૪) ૩ા અધોળનો રૂ. ૦)- તો શેર ૭નું શું ?
૨૫) પૈસાનું ૧ાાા શેર તો ૦ા મણ ૧ શેરનું શું ?
૨૬) રૂ. ૧)નું ૦ાા મણ તો ૨ા શેરનું શું ?
૨૭) રૂ. ૩)નું ૨ા મણ તો ૬ા શેરનું શું ?
૨૮) ૨ા શેર નો એક પૈસો તો ૭ા મણનું શું ?
૨૯) રૂ. ૦)-ાનું ૨ા શેર તો રૂ. ૨ાનું કેટલું ?
૩૦) રૂ. ૨ાાા ગદિઆણો તો ૪ા વાલનું શું ?
૩૧) રૂ. ૦)≡ાાનું ૩ા શેર તો ૧ા મણ ૬ શું ?
૩૨) પાયલીના રૂ. ૦)=ા તો ફરાનું શું ?
૩૩) રૂ. ૨૭ાા= ગુંઠો જમીન તો ૩ આના જમીનનું શું ?
૩૪) રૂ. ૧ાા- નું ૧ા શેર તો અધોળાનું શું ?
૩૫) રૂ. ૧૫ાા=નું ૧ા મણ તો રૂ. ૩ાા=ાામાં કેટલું આવે ?
૩૬) ૨ પૈસાનું ૨ા શેર તો રૂ. ૧ાા-નું કેટલું ?
૩૭) ૨ા પૈસાનું શેર તો રૂ. ૫ાા=નું કેટલું ?

૩૮) ફરાના રૂ. ૩ાા≈ તો ૩ા પાયલીનું શું ?
૩૯) રૂ. ૯૩ાા ખાંડી તો ૧ા મણનું શું ?
૪૦) રૂ. ૬૩ાા બેડીઉં તો ૨ મણનું શું ?
૪૧) રૂ. ૧૦૫ ગાલ્લી તો ૧ાા મણ ૫ શેરનું શું ?
૪૨) રૂ. ૨૩ાા= ભાર તો ૧ા મણનું શું ?
૪૩) રૂ. ૨૧ા= ગજ તો ૧ાા તસુનું શું ?
૪૪) ૪ાા તસુના રૂ. ૦ાા‐ાા તો ૩ ગજનું શું ?
૪૫) ૨ વાલના રૂ. ૦ા≈ાા તો તોલાનું શું ?
૪૬) રૂ. ૦)≈ના ૫ નંગ તો ૮૦ નંગનું શું ?
૪૭) ૧૨૫ નળીઆનાં રૂ. ૨ા= તો બે હજારનું શું ?
૪૮) રૂ. ૧૨ાા ચોરસ તો ૯ નંગનું શું ?
૪૯) રૂ. ૪૩) ગાલ્લી તો રૂ. ૨ા≈નું કેટલું ?
૫૦) રૂ. ૨૩ાા હજાર તો રૂ. ૧≈ાના કેટલાં નંગ ?
૫૧) રૂ. ૨૩ાાનું ૧ા ખાંડી તો ૧ાા મણ ૨ા શેરનું શું ?
૫૨) ડઝનનો રૂ. ૦ાા તો રૂ. ૦)≈ના કેટલાં નંગ ?
૫૩) રૂ. ૧૦૦નું વ્યાજ રૂ. ૫ મળે તો રૂ. ૬ાનું કેટલું મળશે ?
૫૪) ૨ા મણના રૂ. ૬ા≈ા તો ૨ ખાંડીનું શું ?
૫૫) રૂ. ૩૫)નું વ્યાજ રૂ. ૦)≈ તો રૂ. ૫૬૦નું કેટલું ?

---

૩૨ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

તોલો ને વાલ. બેડીઉં ને મણ; ટ્રોય પૌંડ ને રૂપીઆભાર; બુશલ ને ક્વાર્ટર; ક્વાર્ટર ને પેક; મણ ને સવાશેરી; કળશી ને અધમણીઓ; શેર ને ૧ા રૂપીઆભાર.

ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત—

૧) રૂપીઆથી અડધા આના.   ૨) આનાથી અડધા ઉપઆના.

૩) પૌંડથી ૦ા ગણા પેન્સ.   ૪) શિલિંગથી દોઢ ગણા ફાર્ધિંગ

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત—

૧) આનાથી બમણા રૂપીઆ.   ૨) પૈસાથી અડધા રૂપીઆ.

૩) ફાર્ધિંગથી ૮ ગણા પૈન્સ.

મનોયત્ન ૬.

૧) રૂ. ૩ા મણ તો ૧ા શેરનું શું આપવું ?

૨) રૂ. ૨૫) મણ તો ૧ા શેરનું શું ?

૩) રૂ. ૧૬ા≈ બેડીઉં તો મણનું શું ?

૪) રૂ. ૩૬ તોલો તો ૧ વાલનું શું ?

૫) રૂ. ૨૫ાા તોલો તો ૩ વાલનું શું ?

૬) રૂ. ૨૪ા કળશી તો ૦ા મણનું શું ?

૭) ૦ા મણના રૂ. ૨ા≋ા તો કળશીનું શું ?

૮) રૂ. ૫૫ા બેડીઉં તો રૂ. ૧૦ા≈ાનું કેટલું ?

૯) રૂ. ૦ા—નું વાલ તો રૂ. ૯ા— કેટલું ?

૧૦) ૩ પૈસાનું ૧ા શેર તો મણનું શું ?

૧૧) રૂ. ૨૭ા તોલો તો ૭ા વાલ ૦ા રતીનું શું ?

૧૨) રૂ ૧ા—નું ૨ વાલ તો તોલાનું શું ?

૧૩) રૂ. ૨૧ાનું મણ તો ૩૮ા શેરનું શું ?

૧૪) ૧ા શેરના રૂ. ૦)≋ા તો મણનું શું ?

૧૫) રૂ. ૩૨ા≈ તોલો તો રૂ. ૮)≈ાનું કેટલું ?

૧૬) રૂ. ૦ા≈નું ૨ વાલ તો ૪ ગદિઆણાનું શું ?

૧૭) વાલનો રૂ. ૦ા તો રૂ. ૨ા માં કેટલું આવશે ?

૧૮) ૩ પૈસાનું ૧ા શેર તો રૂ. ૩ાા નું કેટલું ?
૧૯) વાલના રૂ. ૦)≈ાા તો ૧ાા ગ. ૭ાા વાલ ૧ાા રતીનું શું ?
૨૦) રૂ. ૨૩ાાા≡ મણ તો ૭ાા શેરનું શું આપવું ?
૨૧) ૦ાા મણના રૂ. ૦)≡ાા તો ૦ાા કળશીનું શું ?
૨૨) રૂ. ૧૮ાાા મણ તો રૂ. ૦ાાા≡નું કેટલું ?
૨૩) ૨ા શેરનો રૂ. ૦)– તો ૪ાા મણનું શું ?
૨૪) રૂ. ૦)≡ાાાનું ૧ા મણ તો ૧ાૅ બેડીઆનું શું ?
૨૫) રૂ. ૩૨ાાા ફરો તો રૂ. ૧૨ા૦ાાનું કેટલું ?
૨૬) રૂ. ૦ાા≈નું ૨૦ શેર તો ૧ ગાલ્લી ૨ મણનું શું ?
૨૭) ધડીના રૂ. ૨ાા તો ૧ાા શેરનું શું ?
૨૮) રૂ. ૨૬૨ાા વીંધુ તો ૧૨ાા કાડીનું શું ?
૨૯) હજારના રૂ. ૧૫) તો રૂ. ૦ા≡ાાના કેટલાં નંગ ?
૩૦) ગાલ્લીના રૂ ૫૪ાા તો ૦ાાા મણ ૭ાા શેરનું શું ?
૩૧) રૂ. ૨૬ાા≈ માણી તો ૧૫ શેરનું શું ?
૩૨) રૂ. ૨ાા≈ ગજ તો ૦ાાા તસુનું શું ?
૩૩) ૨૫ શેરના રૂ. ૧)≈ાાા તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
૩૪) રૂ. ૦ા–નું ૩૧ા નંગ તો હજારનું શું ?
૩૫) રૂ. ૦ાાાનું ૩૭ાા શેર તો રૂ. ૨૪)નું કેટલું ?
૩૬) ૭ાા શેરના રૂ. ૦ાા≡ા તો ૬ મણનું શું ?
૩૭) રૂ. ૨ાનું શેર તો ધડીનું શું ?
૩૮) રૂ. ૩)–નું વ્યાજ રૂ. ૦)≡ થયું તો રૂ. ૧૦૦)નું કેટલું ?

---

૬૪ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

ફરો ને શેર; કળશી ને દસશેર; બેડીક ને અધમણીઓ; તોલો; ને ૦ાા વાલ, મણ ને શેર ૦ાા≈; માણલ ને ૫ પોલ.

ભારે એકમ ઉપરથી હલકા એકમની કિંમત:—

૧) રૂપીઆ જેટલાજ પૈસા અથવા રૂ.થી ૦ા ગણા આના.

૨) આનાથી ૦ા ગણા ઉપઆના. ૩) પૌંડથી ૩ાા ગણા પેન્સ.

૪) શિલિંગથી ૦ાા ગણા ફાર્ધિંગ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

૧) આનાથી ચોગણા રૂપીઆ. ૨) પૈસા જેટલાજ રૂપીઆ.

૩) ફાર્ધિંગથી ૧૬ ગણા પેન્સ.

મનોયત્ન ૯.

૧) રૂ. ૧૯૨) બેડીકું તો ૦ા મણનું શું ?

૨) ૦ાા મણના રૂ. ૨ાા તો બેડીઆનું શું ?

૩) રૂ. ૭ાા ફરો તો ૧ શેરનું શું ?

૪) રૂ. ૨૫ાા= કળશી તો ૧ાા મણનું શું ?

૫) રૂ. ૦ાા≡નું ૦ા મણ તો બેડીઆનું શું ?

૬) રૂ. ૩૫ાા કળશી તો રૂ. ૩ા–નું કેટલું ?

૭) ૧૦ શેરના ૪ પૈસા તો બેડીઆનું શું ?

૮) ૨ પાઇનું વાલ તો રૂ. ૦નું કેટલું ?

૯) રૂ. ૧)નું ૨ાા વાલ તો ૫ તોલાનું શું ?

૧૦) પૈસાનું ૦ાા શેર તો ૦ા બેડીઆનું શું ?

૧૧) શેરના ૩ પૈસા તો ફ્રાનું શું ?

૧૨) ૫ પૈસાનું ૧૦ શેર તો રૂ. ૩)નું કેટલું ?

૧૨) એક પૈસાનું શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?

૧૪) રૂ. ૧)નું ૦ાા મણ તો કળશીનું શું ?

૧૫) રૂ. ૧૯ાા ગદિઆણો તો ૨ વાલ ૧ાા રતીનું શું ?

૧૬) ૬ પાઇનું ૦ા મણ તો રૂ. ૨)નું કેટલું ?

૧૭) ૫ શેરના રૂ. ૦। તો રૂ. ૪)માં કેટલું આવે ?
૧૮) ૧૫ શેરના ૩ પૈસા તો ૦। બેડીઆનું શું ?
૧૯) એક પૈસાના ૩ નંગ તો રૂ. ૧)નાં કેટલા નગ ?
૨૦) રૂ. ૪)નાં ૧૨૮ કેળાં તો એક આનાનાં કેટલાં ?
૨૧) એક પૈસો વ્યાજ મેળવવા રૂ. ૫) રોકવા તો રૂ. ૧) વ્યાજ મેળવવા શું રોકવું ?
૨૨) કોથળાના રૂ. ૧૨) તો શેર ૩)~નું શું આપવું ?
૨૩) ૧૮॥ શેરના ૫ પૈસા તો ગાલ્લીનું શું ?
૨૪) રૂ. ૧૮॥એ માણી તો ૭॥ શેરનું શું ?
૨૫) પૈસાનું ૦॥ શેર તો ધડીનું શું ?
૨૬) રૂ. ૦)૦॥નું ૨॥ શેર તો રૂ. ૩)નું કેટલું ?
૨૭) ૨॥ ગજ ૪ તસુનો રૂ. ૧) તો ૧ પૈસાનું કેટલું ?
૨૮) ભારના રૂ. ૨૩॥ તો ૧૫ શેરનું શું ?
૨૯) એક પૈસામાં ૨ દિવસ તો રૂ. ૧)માં કેટલા દિવસ ?
૩૦) એક માઇલનો ખર્ચ ૨ પૌંડ પડે તો ૫ પોલનો કેટલો ખર્ચ થશે?
૩૧) એક પૌંડ વજનના ૪ શિલિંગ તો ૦। ઔંસ વજનનું શું ?
૩૨) રૂ. ૧॥ ના ૭॥ તાવ તો રીમનું શું ?
૩૩) પૌંડ જવાહીરના ૩ પૌંડ પડે તો ૭॥ પેનીવેટનું શું પડે ?

---

૨૫૬ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

કળશી ને અઢીશેરી; બેડીઉં ને પાંચશેરી; માઇલ ને ૧ પોલ; પૌંડ ને ડ્રામ (એવ);

ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત.

૧) રૂપીઆ જેટલાજ ઉપઆના. ૨) આના જેટલાજ ઉપ ઉપઆના

૩) પૌંડથી ૩॥ ગણા ફાર્ધિંગ.

હલકા એકમ ઉપરથી ભારે એકમ કિંમત.

૧) આનાથી ૧૬ ગણા રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી ૪ ગણા રૂપીઆ.

૩) પાઇથી $\frac{3}{4}$ ગણા રૂપીઆ.

મનોયત્ન ૮.

૧) રૂ. ૬૪) ખેડીરૂ તો ૫ શેરનું શું ?
૨) રૂ. ૨૪) કળશી તો ૨॥ શેરનું શું ?
૩) રૂ. ૧૧૨ ખેડીઉં તો ૫ શેરનું શું ?
૪) રૂ. ૪૮॥ કળશી તો અઢીશેરનું શું ?
૫) ૧૫ શેરના રૂ. ૦)≡॥। તો ખેડીઆનું શું ?
૬) રૂ. ૦)=ાનું ૫ શેર તો ખેડીઆનું શું ?
૭) રૂ. ૧૭॥ કળશી તો ૭॥ શેરનું શું ?
૮) રૂ. ૪૮૧ ગુંઠો તો એક ચોરસ આનાનું શું ?
૯) રૂ. ૧)નું ૨૪ મણ તો ૩ અઢીશેરીનું શું ?
૧૦) રૂ. ૧૨) ગુંઠો તો ૩ ચોરસ આના જમીનનું શું ?
૧૧) ૭॥ શેરના ૩ પૈસા તો કળશીનું શું ?
૧૨) રૂ. ૨૪॥ મણ તો શેર ૦)=ાનું શું ?
૧૩) ૧૦ શેરનો રૂ. ૦)- તો ૨॥ માણી ૨ મણનું શું ?
૧૪) રૂ. ૫૧) ખેડીઉં તો ૪॥ મણનું શું ?
૧૫) રૂ. ૪૦) ગદિઆણો રૂ. ૦॥=નું કેટલું ?
૧૬) પૌંડ ૧–૧–૪માં ૩ માઇલની મુસાફરી થાય તો ૩॥ પોલની મુસાફરીનું શું ખર્ચ થાય ?

૧૭) એક ઔંસ દવાની શીશીના ૩ાા ફાર્થિંગ બેસે તો ૧ પૌંડમાં કેટલા વજનની શીશી આવશે ?
૧૮) રૂ. ૫૨) ભાર તો રૂ. ૦)=ામા કેટલું આવશે ?
૧૯) રૂ. ૨૪) માણી તો શેર ૧ાાાનું શું ?
૨૦) રૂ. ૭ાા ભાર તો ૩ાા શેરનું શું ?
૨૧) રૂ. ૧) નું શેર ૧ાાાનું ઘી મળે તો ૧૨ મણનું શું ?
૨૨) રૂ. ૧)નું ૩ાા શેર તો ભારનું શું ?
૨૩) ૪ માણીના રૂ. ૬૪) તો ૭ાા શેરનું શું ?

પ્રકરણ ૫.

૧૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

હજાર ને સેંકડો; ગાંસડી ને રીમ; સેંકડો ને ૧૦ નંગ.

ભારે એકમ પરથી હલકા એકમની કિંમત:—

૧) રૂપીઆથી ૧૦ ગણા દોકડા. ૨) આનાથી ૧૦ ગણી બદામ.
૩) પૌંડથી બમણા શિલિંગ ૪) શિલિંગથી ૬ ગણા પેન્સ.

હલકા એકમ પરથી ભારે એકમની કિંમત:—

૧) આનાથી અડધા રૂપીઆ ને બમણા આના. ૨) પૈસાથી અઢીગણા આના. ૩) પાઇથી પોણા આના અને તેટલી પાઇ.
૪) શિલિંગથી અડધા પૌંડ.

મનોયત્ન ૯.

૧) રૂ. ૫૫) ગાંસડી કાગળ મળે તો રીમનું શું ?
૨) રૂ. ૧૨ાા હજાર તો સેકડાનો ભાવ શો ?

૩) રૂ. ૧)ના ૫ નંગ તો ૫૦ નંગનું શું ?
૪) રૂ. ૬ા રીમ તો ગાંસડીનું શું ?
૫) ગાંસડીના રૂ. ૩૫ાા= તો ૩ રીમનું શું ?
૬) રૂ. ૩ાા સેંકડો તો હજારનું શું ?
૭) રૂ. ૭૨ાા હજાર તો ૧૦૦નું શું ?
૮) રૂ. ૪ાા≡ની ૧૦૦ પેનસીલ તો ૩૫ પેનસીલનું શું ?
૯) રૂ. ૧૮ાાા હજાર તો રૂ ૨)=માં કેટલા નંગ આવે ?
૧૦) રૂ. ૦)=ાા હજાર તો ૬૦ નંગનું શું ?
૧૧) રૂ. ૧)ના ૪૫ કેળાં તો ૧૮૦૦ કેળાંનું શું ?
૧૨) રૂ. ૧ા સેંકડો તો રૂ. ૦)–નાં કેટલાં ?
૧૩) ૧૦૦ ટાંકણીની ૪ાા પાઇ તો ૨ હજારનું શું ?
૧૪) ૧ બાજની રૂ. ૦)ાર પાઇ તો રૂ. ૫ માં કેટલી આવે ?
૧૫) રૂ. ૫ાા= રીમ તો ૨ાા ગાંસડીનું શું ?
૧૬) એક પૈસાના ૧૦ જામરૂખ તો ાા હજારનું શું ?
૧૭) ૨૧ ટાંકણીની ૨ પાઈ તો ૮૪૦ ટાંકણીનું શું ?
૧૮) રૂ. ૪ાા એ સેંકડો તો રૂા. ૫ાા=નાં કેટલાં નંગ ?
૧૯) ૧ કેળાંનો ૧ાા પૈસો તો ૧૦૦નું શું ?
૨૦) ૧ પાઇના ૨ાા નંગ તો બે હજારનું શું ?
૨૧) રૂ. ૧)≡ કોડી તો ૨૦૦ નંગનું શું ?
૨૨) રૂ. ૨૫ાા= હજાર તો રૂ ૬ા=ાાનાં કેટલાં નંગ ?
૨૩) રૂ. ૨૮) હજાર તો રૂ. ૧ાાાનાં કેટલાં નંગ ?
૨૪) ૨ાા=નાં ૬૨ાા નંગ તો હજારનો ભાવ શો ?
૨૫) રૂ. ૨૨ાા મણ તો ૪ શેરનું શું ?
૨૬) રૂ. ૩૧નું ૧૨ મણ તો ૧ ધડીનું શું ?

૨૭) રૂ. ૬૭ાાનું વર્ષ તો ૧ માસ ૬ દિવસનું શું ?
૨૮) રૂ. ૧૫) કળશી તો ૧ાા મણ ૪ શેરનું ?
૨૯) રૂ. ૨૫૭ાા ભાર તો ૨ ઘડીનું શું ?
૩૦) રૂ. ૩૮)= ગાલ્રી તો ૩ મણનું શું ?
૩૧) રૂ. ૧૧૫)માં ૨ ગાંસડી કાગળ મળે તો ૨ રીમનું શું ?

---

૨૪૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

ગાલ્રી ને પાંચશેરી; ભાર ને ૪ શેર; માણી ને ૨ શેર; રીમ ને ૨ તાવ.

* **ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત:—**

૧) રૂપીઆથી $\frac{૧}{૧૬}$ ગણા આના.
૨) રૂપીઆથી $\frac{૫}{૧૬}$ ગણા દોકડા. ૩) રૂપીઆથી $\frac{૪}{૫}$ ગણી પાઈ.
૪) પૌંડ જેટલાજ પેની. ૫) શિલિંગથી $\frac{૧}{૨૦}$ ગણા પેની.

---

*૨૪૦	ગુણોત્તરમાં	૮ના	ગુણોત્તરના	૩૦મા	ભાગની	કિંમત
,,	,,	૧૦ના	,,	૨૪મા	,,	,,
,,	,,	૧૨ના	,,	૨૦મા	,,	,,
,,	,,	૧૬ના	,,	૧૫મા	,,	,,
,,	,,	૨૦ના	,,	૧૨મા	,,	,,
,,	,,	૨૪ના	,,	૧૦મા	,,	,,
,,	,,	૩૦ના	,,	૮મા	,,	,,
,,	,,	૪૮ના	,,	૫મા	,,	,,

× હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

૧) આનાથી ૧૫ ગણા રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી ૩ાા ગણા રૂપીઆ.
૩) પાઇથી ૧ાા ગણા રૂપીઆ. ૪) શિલિંગથી ૧૨ ગણા પૌંડ.
૫) પૈન્સ જેટલાંજ પૌંડ.

મનોયત્ન ૧૦.

૧) રૂ. ૩ાા ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
૨) રૂ. ૭ાા રીમ તો ૪ તાવનું શું ?
૩) રૂ. ૦)≡નું ૫ શેર તો રૂ. ૪૫)નું કેટલું ?
૪) રૂ. ૧૧ા માણી તો ૨ શેરનું શું ?
૫) ૫ શેરના રૂ. ૦)= તો ૩૦ રૂપીઆનું કેટલું ?
૬) રૂ. ૧૫ાાા= ગાલ્લી તો ૦ાા મણનું શું ?
૭) ૫ શેરના રૂ. ૦)-ા૧ તો ગાલ્લીનું શું ?
૮) ૩ કાગળનો પૈસો તો રીમનું શું ?
૯) રૂ. ૦ા≡ાા રીમ તો ૮ તાવનું શું ?
૧૦) શેરની એક પાઇ તો ગાલ્લીનું શું ?
૧૧) ૧ પાઇના ૨ કાગળ તો ૪ રીમનું શું ?
૧૨) ૨ શેરના રૂ. ૦)=ાા તો માણીનું શું ?
૧૩) રૂ. ૧૮ાાા માણી તો ૨ શેરનું શું ?
૧૪) રૂ. ૨૮ ગાલ્લી તો રૂ. ૦ાાા=નું કેટલું ?
૧૫) રૂ. ૦)≡નું ૪ શેર તો બારનું શું ?
૧૬) રૂ. ૫) ના ૩ રીમ તો ૬ તાવનું શું ?
૧૭) રૂ. ૦)-નું ૧૨ શેર તો ૧ ખાંડી ૪ મણનું શું ?

×૧/૨૪૦ ગુણોત્તરમાં ૧/૮ ગુણોતરથી ૩૦ ગણી કિંમત.

૧૮) ૩ મણનો રૂ. ૧ા તો ૩ શેરનું શું ?
૧૯) ૪ શેરનો એક પૈસો તો ૨ માણીનું શું ?
૨૦) રૂ. ૨ા રીમ તો ૨ા પૈસાના કેટલા કાગળ?
૨૧) ૧ા રીમનો રૂ. ૧) તો ૬ તાવનું શું ?
૨૨) રૂ. ૫૨ા ગાલ્ડી તો રૂ. ૦ા=ાનું કેટલું ?
૨૩) રૂ. ૧) ના ૨ા રીમ તો ૧ ધા ૧ તાવનું શું ?
૨૪) રૂ. ૦)-નું ૪ શેર તો ભારનું શું ?
૨૫) ૪ તાવના રૂ. ૦)≡ તો રીમનું શું ?

---

૩૨૦ ગુણોત્તર આવે એવાં કોષ્ટકો.

મણ ને નવટાંક; ખાંડી ને ૨ા શેર; કળશી ને ૨ શેર; ભાર ને ૩ શેર; બેડીઉં ને ૪ શેર; મૈલ ને પોલ.

*** ભારે એકમપરથી હલકા એકમની કિંમત:—**

૧) રૂપીઆથી ૫ ગણી બદામ. ૨) આનાથી ૫ ગણી વીસવાસી.
૩) પૌંડથી પોણા પેની. ૪) શિલિંગથી $\frac{3}{20}$ પેની.

---

*૩૨૦	ગુણોત્તરમાં	૮ના	ગુણોત્તરના	૪૦મા	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	,,	૧૦ના	,,	૩૨ના	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	,,	૧૬ના	,,	૨૦મા	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	,,	૨૦ના	,,	૧૬મા	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	,,	૩૨ના	,,	૧૦મા	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	,,	૪૦ના	,,	૮મા	ભાગની	કિંમત.
૩૨૦	,,	૬૪ના	,,	૫મા	ભાગની	કિંમત.

+ હલકા એકમપરથી ભારે એકમની કિંમત:—

૧) આનાથી ૨૦ ગણા રૂપીઆ. ૨) પૈસાથી ૫ ગણા રૂપીઆ.
૩) પાઇથી $\frac{૧}{૧૯૨}$ ગણા રૂપીઆ. ૪) શિલિંગથી ૧૬ ગણા પૌંડ.
૫) પેન્સથી $\frac{૧}{૨૪૦}$ ગણા પૌંડ.

મનોયત્ન ૧૧.

૧) રૂ. ૩૦) મણ તો નવટાંકનું શું ?
૨) ૫ રૂપીઆભારના રૂ. ૦)=ાા તો મણનું શું ?
૩) રૂ. ૪૫ ખાંડી તો ૨ાા શેરનું શું ?
૪) રૂ. ૨૫) કળશી તો ૪ અચ્છેરનું શું ?
૫) રૂ. ૫૫) ભાર તો ૩ શેરનું શું ?
૬) રૂ. ૬૫) બેડીઉં તો ૪ શેરનું શું ?
૭) ૩ પૌંડમાં ૧ માઇલ રેલવે બંધાય તો ૧ પોલ રેલવે બાંધવાનું ખર્ચ શું થાય ?
૮) રૂ. ૨ાા= મણ તો ૫ રૂપીઆભારનું શું ?
૯) ૨ાા શેરનો રૂ. ૦)–ાા તો ખાંડીનું શું ?
૧૦) પોણો પાશેરના ૩ાા પૈસા તો રૂ. ૬ાનું કેટલું આવે ?
૧૧) નવટાંકનો ૧ાા પૈસો તો મણનું શું ?
૧૨) રૂ. ૦)–ાાાનું ૨ાા શેર તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
૧૩) રૂ. ૦)=ાાાનું ૩ શેર તો ૧ ખાંડી ૪ મણનું શું ?
૧૪) રૂ. ૫) શેર તો પોણા અચ્છેરનું શું ?
૧૫) ૩ પોલ સડક બાંધવાનું ખર્ચ ૧ાા પેન્સ થાય તો ૩ માઇલ બાંધવાનું શું ખર્ચ થશે ?

+$\frac{૧}{૩૨૦}$ ગુણોત્તરમાં $\frac{૧}{૮}$ના ગુણોત્તરથી ૪૦ ગણી કિંમત.
,, ,, $\frac{૧}{૧૦}$ના ,, ૩૨ ગણી કિંમત.

૧૬) ૦)—ાનું ૩ાા શેર તો ગાલ્લીનું શું ?
૧૭) ૧૦ શેરના રૂ. ૭ાા તો ૧ા રૂપીઆભારનું શું ?
૧૮) અઘોળ એલચીના ૦)=ાા આના તો મણનું શું ?
૧૯) રૂ. ૨૦) માણી તો ૧ાા શેરનું શું ?
૨૦) રૂ. ૦)=નું ૧ાા શેર તો માણીનું શું ?
૨૧) રૂ. ૦)૦ાનું ૦ાાા શેર તો ૬ મણનું શું ?
૨૨) રૂ. ૧૬૦૦)નું વ્યાજ રૂ. ૨૫) થયું તો રૂ. ૫)નું વ્યાજ કેટલું થશે.
૨૩) ૮ વર્ષમાં રૂ. ૪૦૦) બચાવ્યા તો એ લેખે ૯ દિવસમાં શું બચાવ્યું હશે ?

પ્રકરણ ૬.

પરચુરણ દાખલા.

મનોયત્ન ૧૨.

૧) કુંડીના રૂ. ૪ાા તો રૂ. ૦ા—ાા નાં કેટલાં નંગ ?
૨) રૂ. ૧૮ાાની ૪ કોડી ટોપી મળે તો રૂ. ૨ા—ાા ની કેટલી ?
૩) ૪ કોડીના રૂ. ૧૫ તો ૧૦ નંગનું શું ?
૪) બેડીઆના ૩૭ાા રૂપીઆ તો રૂ. ૪ાા=નું કેટલું ?
૫) ૪ મણના રૂ. ૧ા—ા તો બેડીઆનું શું ?
૬) રૂ. ૧૨નું ૩૨ મણ તો ૧ાા રૂપીઆનું કેટલું ?
૭) કળશીના રૂ. ૭ાા તો ૨ મણનું શું ?
૮) ૩ મણના રૂ. ૩ાાા= તો ૧૫ શેરનું શું ?
૯) ગજના રૂ. ૨ાા તો રૂ. ૦ા—નું કેટલું ?

૧૦) રૂ. ૩ા ગજ તો ૩ તસુનું શું ?
૧૧) રૂ. ૨૩ાાા તોલો તો ૪ વાલનું શું ?
૧૨) ૩ વાલના રૂ. ૨ા≈ તો ૦ાા તોલાનું શું ?
૧૩) રૂ. ૩૭ાાનું ૩ ગજ તો ૯ તસુનું શું ?
૧૪) ૭ તસુના રૂ. ૦ાｰ તો ૨ા ગજ ૨ તસુનું શું ?
૧૫) રૂ. ૧૨ાાા સેંકડો તો રૂ. ૧ાｰાાના કેટલા નંગ ?
૧૬) રૂ. ૩૩ાાા= હજાર તો ૧૨૫ નંગનું શું ?
૧૭) ૧૨૫ નંગના રૂ. ૬ા૦ા તો હજારનું શું ?
૧૮) રૂ. ૬ાા≈ના ૨૫ નંગ તો ૨ સેંકડાનું શું ?
૧૯) રૂ. ૦ાｰના ૨૫ નંગ તો ૨ા રૂપીઆનાં કેટલાં નંગ ?
૨૦) રૂ. ૧ાાનું ૨ શેર તો ૦ા શેરનું શું ?
૨૧) રૂ. ૩ાા=નું શેર તો નવટાંકનું શું ?
૨૨) રૂ. ૪ાાા શેર તો ૨ અધોળનું શું ?
૨૩) રૂ. ૭ાાા એકર તો ૫ ગુંઠાનું શું ?
૨૪) ૫ ગુંઠાના ૧૫ રૂપીઆ તો એકરનું શું ?
૨૫) રૂ. ૧૦) ભાર તો રૂ. ૧ાનું કેટલું ?
૨૬) રૂ. ૧ાા ડઝન તો રૂ. ૦)≡નાં કેટલાં નંગ ?
૨૭) રૂ, ૧૨ાાા માણી તો રૂ. ૧ાｰાાનું કેટલું ?
૨૮) ભારના ૨૫ાા રૂપીઆ તો ૩ મણનું શું ?
૨૯) રૂ. ૭ાાા ભાર તો રૂ. ૦ાા≡ાાનું કેટલું ?
૩૦) રૂ. ૪ાાા મણ તો રૂ. ૦ાｰાાનું કેટલું ?
૩૧) ૩ાા ભારના ૯૮ રૂપીઆ તો રૂ. ૧ાાનું કેટલું ?
૩૨) ૨ ડઝનના રૂ. ૦ાા= તો રૂ. ૦)ｰાાનાં કેટલાં નંગ ?

૩૩) રૂ. ૩॥ ફુટ તો ૧॥ ઇંચનું શુ ?
૩૪) ૫ ફુટ ૪ ઇંચના ૩ આના તો ૮ ઇંચનું શું ?
૩૫) રૂ. ૧૮॥ મહીનો તો ૩॥ દિવસનું શું આપવું ?
૩૬) રૂ. ૫૬। મહીનો તો રૂ. ૩॥માં કેટલા દિવસ ?
૩૭) રૂ. ૨૩॥ ખાંડી તો ૨॥ મણનું શું ?
૩૮) રૂ. ૨૯॥ વીંધુ તો રૂ. ૩॥≡॥નું કેટલું ?
૩૯) ૧॥ રતીના રૂ. ૦)–॥ તો ૯ વાલ ૧ રતીનું શું ?
૪૦) શેર ૦)≡॥ના રૂ. ૦)≡॥ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૪૧) ૭॥ શેરના રૂ. ૧॥=॥ તો ૩ મણનું શું ?
૪૨) રૂ. ૪૫ વર્ષ તો ૦॥ મહીનાનું શું ?
૪૩) રૂ. ૩૬૦નું વર્ષ તો ૨૦ રૂપીઆમાં કેટલા દિવસ ?
૪૪) ૧॥ મણ ૫ શેરના રૂ. ૧॥= તો ગાલ્લીનું શું ?
૪૫) ૨॥ મણના રૂ. ૬। તો ૨ ખાંડીનું શું ?
૪૬) રૂ. ૨॥નું ૫॥ મણ તો રૂ. ૦)=॥નું કેટલું ?
૪૭) રૂ. ૦। શેર તો અધોળનું શું ?
૪૮) રૂ. ૦॥ શેર તો રૂ. ૦)૦॥નું કેટલું ?
૪૯) ૧। મણના રૂ. ૦॥≡। તો ખાંડીનું શું ?
૫૦) રૂ. ૧॥= તોલો તો ૨ વાલનું શું ?
૫૧) ૪૬॥= ગાલ્લી તો ૧॥ મણ ૫ શેરનું શું ?
૫૨) રૂ. ૧૭॥ સેંકડો તો ૬। નંગનું શું ?
૫૩) રૂ. ૨૪॥ તોલો તો રૂ. ૧॥૦॥નુ કેટલું ?
૫૪) રૂ. ૧૨॥ ગ્રોસ તો ૯ નંગનું શું ?
૫૫) રૂ. ૧૬। કોથળો તો ૧૨॥ શેરનું શું ?

૫૬) રૂ. ૬૨॥ હજાર તો રૂ. ૩॥=ાનાં કેટલાં નંગ ?
૫૭) ૧॥ વસાના રૂ. ૩॥ તો વીંધાનું શું ?
૫૮) ૧૨૫ નંગના રૂ. ૦॥॥≡ તો ૨૦ નંગનું શું ?
૫૯) રૂ. ૪॥નું ૩॥ ગજ તો રૂ. ૦।૦॥નું કેટલું ?
૬૦) ૩॥। તોલાના રૂ. ૨૨॥ તો ૭॥ વાલનું શું ?
૬૧) રૂ. ૧॥ના ૮ નંગ તો રૂ. ૦)≡॥નાં કેટલાં નંગ ?
૬૨) રૂ. ૦)≡॥ મણુ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૬૩) ૭॥ ગુંઠાના રૂ. ૬॥ તો એકરનું શું ?
૬૪) ૩ વાલના રૂ. ૦।=॥ તો તોલાનું શું ?
૬૫) રૂ. ૬॥ મણુ ખાંડ તો ૫ શેરનું શું ?
૬૬) ૧॥ પૈસાનું નવટાંક તો રૂ. ૦)=નું કેટલું ?
૬૭) ૩ અધોળનો રૂ. ૦)૦॥ તો ૩ શેરનું શું ?
૬૮) રૂ. ૩॥ શેર તો ૨ અધોળનું શું ?
૬૯) રૂ. ૨। માસો તો રતીનું શું ?
૭૦) નવટાંકનો રૂ. ૦)−॥ તો શેરનું શું ?
૭૧) રૂ. ૩॥ શેર તો શેર ૦)=નું શું ?
૭૨) શેરના રૂ. ૦)= તો શેર ૧॥=નું શું બેસે ?
૭૩) માસાનો રૂ. ૦। તો ૨॥ રતીનું શું ?
૭૪) રૂ. ૦)−નું શેર ૦। કોપરેલ તો શેર ૨॥=નું શું?
૭૫) રૂ. ૦)=ાની નવટાંક ચારોળી તો ૨॥ શેરનું શું ?
૭૬) પાયલીના રૂ. ૦)=॥ તો ટીપરીનું શું ?
૭૭) રૂ. ૨॥= મણુ તો ૫ શેરનું શું ?
૭૮) રૂ. ૦।≈ શેર જીરૂ તો ૬ અધોળનું શું ?

૭૯) રૂ. ૦ા–ની શેર શેવ તો શેર ૦ા=નું શું ?
૮૦) ૦ા–ાની નવટાંક બદામ તો રાા શેરનું શું ?
૮૧) ર અધોળના રૂ. ૦)=ા તો રાા શેરનું શું ?
૮૨) ૧ાા શેર દૂધનો ૦)– તો દોઢ પાઈનું કેટલું ?
૮૩) દોઢ પાશેરની ૪ પાઈ તો ૪ આનાનું કેટલું ?
૮૪) રૂ. ૦)≡ના પાયલી ચોખા મળે તો ર પાયલી ર ટીપરીનું શું?
૮૫) રૂ. ૦)≡નું મણ તો ૩ાા પૈસાનું કેટલું ?
૮૬) ફર્લાંગ મુસાફરીની ૧ાા પેન્સ તો રાા માઈલનું શું બેસે ?
૮૭) રાા ફર્લાંગની મુસાફરી ર શિલિંગમાં થાય તો ૧ાા માઈલની મુસાફરીનું શું બેસે ?
૮૮) મણ વેગણના રૂ. ૧ા=ાા તો રૂ. ર)–ાાામાં કેટલા આવશે ?
૮૯) નવટાંકના રૂ. ૦ા– તો રૂ. ર)૦ાામાં કેટલું આવે ?
૯૦) ૩ાા પૈસાનું ૫ શેર મળે તો રૂ. ૦ા–ાનું કેટલું આવે ?
૯૧) મણનો રૂ. ૦)૦ાા તો રૂ. ૧ા=ાામાં કેટલું આવે ?
૯૨) ૫ પોલ જમીનનો ૧ પૌંડ બેસે તો રૂડનું શું બેસે ?
૯૩) પૌંડ સોનાના ૩ાા પૌંડ પડે તો ૧ાા ઔંસનું શું ?
૯૪) ૧ાા ઔંસ દવાની ૧ાા શિલિંગ બેસે રાા પૌંડમાં કેટલી દવા આવશે ?
૯૫) રૂ. ૧૮ાા એ માણી વાલ મળે તો ૧ાા મણનું શું ?
૯૬) રૂ. ૧૩ર)એ ભાર તો ૪ાા મણનું શું ?
૯૭) રૂ. ર૫ાા એ તોલો સોનું તો ૧ વાલ ૧ રતીનું શું ?
૯૮) રૂ. ૫૭ાા એ બેડીઉં તો ૬ મણનું શું ?
૯૯) રૂ. ૧૫ાા= હજાર તો ૧૨૫ નંગનું શું ?

૧૦૦) રૂ. ૧ાા શેર તો અધોળનું શું ?
૧૦૧) રૂ. ૪ાા= મણ તો ૨ાા શેરનું શું ?
૧૦૨) રૂ. ૦)≡ શેર તો અધોળનું શું ?
૧૦૩) રૂ. ૧૫) કળશી તો ૪ મણનું શું ?
૧૦૪) ૫ પૈસાનું વાલ તો ગદિઆણાનું શું ?
૧૦૫) રૂ. ૧૨ાા ગદિઆણો તો વાલનું શું ?
૧૦૬) ૨ાા શેરના રૂ. ૦ા≡ાા તો મણનું શું ?
૧૦૭) રૂ. ૦ા≡ વાલ તો ૦ાા તોલાનું શું ?
૧૦૮) રૂ. ૧ાા= મણ તો ૨ાા શેરનું ?
૧૦૯) રૂ. ૧) નું ૧ાા મણ તો ભારનું શું ?
૧૧૦) ૧ા મણ કેરીનો રૂ. ૧) તો ૨ાા કળશીનું શું ?
૧૧૧) રૂ. ૧ા- નો ૦ાા ફેરો તો પાયલીનું શું ?
૧૧૨) એક આનાનું ૨ાા શેર તો ૨ાા મણનું ?
૧૧૩) શેરના ૩ આના તો શેર ૦)= નું શું ?
૧૧૪) એક આના ૧૨ શેર તો ૦ાા શેરનું શું ?
૧૧૫) રૂ. ૨ાા= ગદિઆણો તો વાલનું શું ?
૧૧૬) રૂ. ૦)-ાા નું એક અધોળ તો ૨ા શેરનું શું ?
૧૧૭) રૂ. ૩ાા= મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૧૧૮) રૂ. ૧૫ાા કળશી તો ૨ાા મણનું શું ?
૧૧૯) રૂ. ૦ાા=નું વાલ તો ૧ા તોલાનું શું ?
૧૨૦) ૨ાા ગદિઆણાના રૂ. ૪૦) તો રૂ. ૧ાા નું કેટલું આવે ?
૧૨૧) રૂ. ૧) ની ૩ શેર અરધી તો રૂ. ૦ા≡ની કેટલી ?
૧૨૨) રૂ. ૦)-નું ૨ાા શેર તો અધોળનું શું ?

૧૨૩) શેર ૦)≡નો રૂ. ૦)= તો સવાપાંચશેરનું શું ?
૧૨૪) ૨I શેરનો એક પૈસો તો ૧૩II શેરનું શું ?
૧૨૫) રૂ. ૦)≡નું ૧૦II શેર તો રૂ. ૦I−નું કેટલું ?
૧૨૬) રૂ. ૦)=IIનું ૬I શેર તો મણનું શું ?
૧૨૭) ૭II શેરનો એક પૈસો તો ૭II મણનું શું ?
૧૨૮) મણના રૂ. ૧II−I તો કળશીનું શું ?
૧૨૯) ૭ પૈસાનું વાલ તો ૦II ગદિઆણો ૪ વાલનું શું ?
૧૩૦) મણના રૂ. ૧II=I તો કળશીનો ભાવ શો ?
૧૩૧) રૂ. ૧III= મણ તો રૂ. ૦II−III નું કેટલું ?
૧૩૨) રૂ. ૦)−I અધોળ તો ૧I શેરનું શું ?
૧૩૩) ૨II શેરના ૧૨II પૈસા તો ૧II મણનું શું ?
૧૩૪) રૂ. ૦)−Iનું અધોળનું તો રૂ. ૧II−નું કેટલું ?
૧૩૫) અધોળનો રૂ. ૦)−I તો રૂ. ૦II ૦III નું કેટલું ?
૧૩૬) રૂ. ૧૭II= કળશી તો રૂ. ૧)−II ૧II પાઈનું કેટલું ?
૧૩૭) ૧I મણના રૂ. ૧III≡III તો ખાંડીનું શું ?
૧૩૮) રૂ. ૪૨)નું વર્ષ તો ૦III માસનું શું ?
૧૩૯) ૨ મણના રૂ. ૨)≡II તો બેડીઆનું શું ?
૧૪૦) રૂ. ૧૧I મહીનો તો રૂ. ૨II=માં કેટલા દિવસ ?
૧૪૧) ૧II મણના રૂ. ૨I તો ભારનું શું ?
૧૪૨) ૪II તસુના રૂ. ૦III−II તો ૩ ગજનું શું ?
૧૪૩) રૂ. ૩૬III= તોલો તો ૨ વાલનું શું ?
૧૪૪) રૂ. ૩૫ સેંકડો તો રૂ. ૨)≡ના કેટલાં નંગ ?
૧૪૫) રૂ. ૪૩III હજાર તો ૬૨II નંગનું શું ?
૧૪૬) ૦III ડઝનના રૂ. ૦)≡ તો ગ્રોસનું શું ?

૧૪૭) રૂ. ૧૨ાા સેંકડો તો રૂ. ૦ાા≈ના કેટલા નંગ?
૧૪૮) રૂ. ૫૦નું ૩૨ મણ તો ૨ મણનું શું?
૧૪૯) રૂ. ૧૮ાાા ભાર તો ૨૪ શેરનું શું?
૧૫૦) રૂ. ૪૫)નું વર્ષ તો રૂ. ૨ાા–માં કેટલી મુદત?
૧૫૧) રૂ. ૨૪ાા તોલો તો ૫ા વાલ ૦ાા રતીનું શું?
૧૫૨) ૧ાા મણના રૂ. ૨ા≈ તો ભારનું શું?
૧૫૩) રૂ. ૪ાાનું મણ તો ૧ા શેરનું શું?
૧૫૪) રૂ. ૬૪ાા≈ ખેડીઉં તો મણનું શું?
૧૫૫) રૂ. ૫૯ાાા ખેડીઉં તો મણનું શું?
૧૫૬) વાલના રૂ. ૦ા–ાાા તો તોલાનું શું?
૧૫૭) રૂ. ૦ા–નું વાલ તો ૧ ગદિઆણાનું શું?
૧૫૮) રૂ. ૧૧ાા કળશી તો ૪ાા મણનું શું?
૧૫૯) ૦ાા મણની દળામણી ૦)≈ાાા તો કળશીનું શું?
૧૬૦) રૂ. ૫૨ાા≈ ખેડીઉં તો ૨ ખેડીઆ ૪ મણનું શું?
૧૬૧) રૂ. ૨ાા≈ મણ તો ૩ાા શેરનું શું?
૧૬૨) રૂ. ૨૧ાાા≈ મણ તો ૧૧ા શેરનું શું?
૧૬૩) રૂ. ૨૧ાા ખેડીઉં તો ૨ાા ખેડીઆ ૫ મણનું શું?
૧૬૪) તોલાના રૂ. ૦ાા– તો ૦ા ગદિઆણો ૨ વાલનું શું?
૧૬૫) ૨ાા શેરના ૭ાા પૈસા તો ૨ાા મણનું શું?
૧૬૬) રૂ. ૦ાા–ાાનું મણ તો ખેડીઆનું શું?
૧૬૭) ૨ વાલનો રૂ. ૧) તો ૩ તોલાનું શું?
૧૬૮) રૂ. ૦ાા– મણ મીઠું તો રૂ. ૮ાાા≈નું કેટલું?
૧૬૯) એક આનાનું ૩ાા વાલ તો ૧૨ા તોલાનું શું?
૧૭૦) રૂ. ૧૮ાાા શેર તો ૧ા રૂપીઆભારનું શું?

૧૭૧) રૂ. ૦)≡ાાનું ૧ શેર તો ૩ાા મણનું શું ?
૧૭૨) રૂ. ૨૭ાા મહીનો તો ૧૨ દિવસનું શું આપવું ?
૧૭૩) કોડીના રૂ. ૨૮ાા તો ૪ નંગનું શું ?
૧૭૪) રૂ. ૧૬ાા ખાંડી તો રૂ. ૫૭ાામાં કેટલું આવશે ?
૧૭૫) ૩૫ વળીના રૂ. ૧ાા તો કોડીનો ભાવ શો ?
૧૭૬) રૂ. ૧)ની ૩ કોડી તો ૯ નંગનું શું ?
૧૭૭) રૂ. ૧ાા= ગ્રોસ તો ૨ ગ્રોસ ૪ ડઝનનું શું ?
૧૭૮) રૂ. ૨૬ાા– સેંકડો તો કોડીનું શું ?
૧૭૯) રૂ. ૩૯ાાનું એકર તો રૂ. ૪ાા≡ાાનું કેટલું ?
૧૮૦) વીંઘાના રૂ. ૩૪ા તો રૂ. ૧૨ાા–ાામાં કેટલું આવે ?
૧૮૧) રૂ. ૧)નું ૧ાા વાર તો ૫ા ગજનું શું ?
૧૮૨) રૂ. ૪ાા એ વાર તો રૂ. ૫ાનું કેટલું ?
૧૮૩) ૬ વારનો રૂ. ૧) તો ૨૪ાા ગજનું શું ?
૧૮૪) ગજના રૂ. ૧૦ા તો રૂ ૬૨)=ામાં કેટલું આવે ?
૧૮૫) રૂ. ૧)નું ૧૦ ગજ તો રૂ. ૧ાા=નું કેટલું આવે ?
૧૮૬) ૫ાા ગજનો રૂ. ૧) તો ૮ા વારનું શું ?
૧૮૭) રૂ. ૧૫૦)નું ૨ ટકા લેખે ૧ાા વર્ષનું વ્યાજ શું ?
૧૮૮) રૂ. ૨૫ાા= ગજ તો ૧ાા વાર ૬ તસુનું શું ?
૧૮૯) રૂ. ૩૨ાા≡ા ૧ પાઇનું તોલો તો ૧ાા ગદિ. ૩ાા વાલ ૦ાા રતીનું શું ?
૧૯૦) ખાંડીના રૂ. ૩૭ાા તો રૂ. ૦)≡નું કેટલું આવે ?
૧૯૧) રૂ. ૨૦)નું ૩૩ાા મણ તો રૂ. ૬ાાનું કેટલું ?
૧૯૨) હજારના રૂ. ૪ાા≡ તો ૬૩ નંગનું શું ?
૧૯૩) રૂ. ૧૨ાા સેંકડો તો રૂ. ૧ાા=નાં કેટલાં નંગ ?

૧૯૪) રૂ. ૪૦)નું ૩ા વર્ષનું વ્યાજ રૂ. ૨૮) થયું તો દર કેટલો ?
૧૯૫) ૨૫૦૦ નળીઆના રૂ. ૧૮ાા તો સેંકડાનો ભાવ શો?
૧૯૬) રૂ. ૧૭ા મણ તો શેર ૧૩ાાનું શું ?
૧૯૭) રૂ. ૯૩ાા સેંકડો તો ૧૫૨૦ નંગનું શું ?
૧૯૮) રૂ. ૨૫ાા ગજ તો ૯ ગજ ૨ા તસુનું શું ?
૧૯૯) ગજના રૂ. ૮ાા તો રૂ. ૧)—નું કેટલું ?
૨૦૦) રોજના રૂ. ૦ા—૧ પાઇ તો વર્ષનું શું ?
૨૦૧) રૂ. ૦)=નું ૧ાા વાલ તો ૨ા તોલાનું શું ?
૨૦૨) રૂ. ૩ાા≡ાનું ૦ાા મણ ૯ાા શેર તો ૪ા શેરનું શું ?
૨૦૩) ૩ા શેરના રૂ. ૧ા=ાા તો ૬ શેરનું શું ?
૨૦૪) ૨૭નું ૧ાા મણ તો રૂ. ૦ાા— નું કેટલું આવે ?
૨૦૫) ૧ા શેરના રૂ. ૦)=ાા તો ૧ મણ ૦ાા= શેરનું શું ?
૨૦૬) વર્ષના રૂ. ૧૪૬ા તો રૂ. ૩)૦ાામાં કેટલા દિવસ ?
૨૦૭) રૂ. ૨૩ાા મણ તો રૂ. ૨ા=માં કેટલું આવે ?
૨૦૮) રૂ. ૦)≡ નું ૩ તસુ તો ૪ાા વારનું શું ?
૨૦૯) ૧ મણના રૂ. ૧૭ાા તો રૂ. ૦)—ાા નું કેટલું ?
૨૧૦) રૂ. ૪૫) ગાડી તો રૂ. ૦ા૦ાા નું કેટલું ?
૨૧૧) તોલાનો રૂ. ૧ા તો ૧ાા વાલ ૨ા રતીનું શું ?
૨૧૨) ૦ાા મણના રૂ. ૫) તો અધોળનું શું ?
૨૧૩) ૬ પૈસાનું શેર ૩= તો ૧૦ પૈસાનું કેટલું ?
૨૧૪) રૂ. ૨૧) મણ તો રૂ. ૪ાા—ાા નું કેટલું ?
૨૧૫) ૩ાા મણના રૂ. ૩ા૦ા તો ખાંડીનો ભાવ શો ?
૨૧૬) રૂ. ૯)— માં ૧૨ દિવસ તો મહીનાનું શું ?
૨૧૭) રૂ. ૧ાા= મણ તો ૧ા ખાંડી ૩ મણનું શું ?

૨૧૮) રૂ. ૭૫) વર્ષં તો ૩ માસ ૧૨ દિવસનું શું ?
૨૧૯) ખાંડીના રૂા. ૧૮ાા તો રૂ. ૦)–ાા નું કેટલું ?
૨૨૦) મણના રૂા. ૧ાાા= તો ૨ શેરનું શું ?
૨૨૧) રૂ. ૨૦ા નું ૩૩ાાા મણ તો રૂ. ૬ાાા નું કેટલું ?
૨૨૨) ૩ તસુના રૂ. ૦)≡ તો ૨ા ગજનું શું ?
૨૨૩) રૂ. ૨૫ાાનું વાર તો રૂ. ૩)≡નું કેટલું ?
૨૨૪) રૂ. ૩ાાનું મણ તો રૂ. ૦ાા≡ાનું કેટલું ?
૨૨૫) મહીનાના રૂ. ૬ાાા તો ૫ દિવસનું શું ?
૨૨૬) રૂ. ૨૬ા મહીનો ૧૦ દિવસનું શું ?
૨૨૭) રૂ. ૧) નું ૧ાા શેર તો રૂ. ૦)=નું કેટલું આવે ?
૨૨૮) રૂ. ૧) નું ૧ાા શેર તો ૭ાા રૂપીઆભારનું શું ?
૨૨૯) રૂ. ૩૧ાાા= ગાસ્રી તો કળશીનું શું ?
૨૩૦) એક પૈસાની ૨ સ્ટીક્ષ મળે તો રૂ. ૫)માં કેટલી સ્ટીક્ષ આવે?
૨૩૧) રૂ. ૪૬ાા– વીંધુ તો રૂ. ૧૮ાા=નું કેટલું આવે ?
૨૩૨) રૂ. ૧ાા≡ાના ૨૫ નંગ તો કોડીનું શું ?
૨૩૩) રૂ. ૩ાા ગજ તો ૩ાા ગજ ૩ તસુનું શું ?
૨૩૪) રૂ. ૨૫ાા ભાર તો ૭ મણ ૫ શેરનું શું ?
૨૩૫) રૂ. ૩૧ાાા= મહીનો તો રૂ. ૬ા=માં કેટલા દિવસ ?
૨૩૬) રૂ. ૨૩ાા હજાર તો ૨૩૫૦૦ નંગનું શું ?
૨૩૭) રૂ. ૦)=ના ૨૦ નંગ તો ૨૫૦૦ નંગનું શું ?
૨૩૮) રૂ. ૧૬)ના ૨ હજાર તો રૂ. ૦ાાના કેટલાં નંગ ?
૨૩૯) પાઇના ૨ાા નંગ પડે એ હજારનું શું ?
૨૪૦) હજારના રૂ. ૩૭ાા તો રૂ. ૦)≡ ના કેટલાં નંગ ?
૨૪૧) રૂ. ૧ાા– ના ૧૨૫ નંગ તો સેંકડાનું શું ?

૨૪૨) ૩ શેરનો રૂ. ૦)−ાા તો ૧ાા કળશીનું શું ?
૨૪૩) રૂ. ૨૫ાા= ગજ તો ૮ તસુનું શું ?
૨૪૪) ૪૫ નંગના રૂ. ૧)= તો સેંકડાનું શું ?
૨૪૫) રૂ. ૧ાા− સેંકડો તો રૂ. ૧) ૦ા ના કેટલાં નંગ ?
૨૪૬) રૂ. ૨ાા સેંકડો તો રૂ. ૧ાા ના કેટલા નંગ ?
૨૪૭) ૦ાા શેરના રૂ. ૦)≡ાાા તો રૂ. ૭૫ નું કેટલું ?
૨૪૮) રૂ. ૧ા−ા ના ૮૫ નંગ તો સેંકડાનું શું ?
૨૪૯) ૬૦ નંગનો રૂ. ૧ાા તો સેંકડાનું શું ?
૨૫૦) રૂ. ૧ા=ા ના ૪૫ નંગ તો હજારનું શું ?
૨૫૧) પાઇનું ૨ાા શેર તો ૦ા ગાલ્લી ૫ મણનું શું ?
૨૫૨) રૂ. ૦ાા≡ાના ૧૨૦ નંગ તો ૪ નંગનું શું ?
૨૫૩) ૧ા ગજના રૂ. ૦)≡ાાા તો રૂ. ૨ા−ાાનું કેટલું આવે ?
૨૫૪) રૂ. ૫ા કોડી તો હજારનું શું ?
૨૫૫) રૂ. ૨૪ ખાંડી તો ૧ાાા મણ ૫ શેરનું શું ?
૨૫૬) રૂ. ૦)૦ાાા નું શેર તો ગાલ્લીનું શું ?
૨૫૭) ૫ દિવસના રૂ. ૦ા≡ાા તો ૨ મહીના ૨ દિવસનું શું ?
૨૫૮) રૂ. ૦ા−નું ૬ા શેર તો ૧ાા મણનું ?
૨૫૯) રૂ. ૦)=ાા વ્યાજ મેળવવા રૂ. ૧૦૦) રોકવા તો રૂ. ૫૦) વ્યાજ મેળવવા શું રોકવું ?
૨૬૦) એક રૂપીએ ૫ પાઇ કર ભરવો પડે તો રૂ. ૭ાા કર કેટલાની આવક હોય તો ભરવો પડે ?
૨૬૧) રૂ. ૩ા= મણ દૂધ મળે તો ૧ાા મણ ૫ શેરનું શું ?
૨૬૨) ખાંડ રૂ. ૦)≡ાા શેર મળે છે તો રૂ. ૩ા≡ાામાં કેટલી આવશે?

૨૬૩) એક રૂપીએ રૂ. ૦)૦ા કર ભરવો પડે છે તો એ લેખે મારે રૂ. ૨૦ાાા કર ભરવો પડે છે ત્યારે મારી ચોકખી આવક કેટલી?
૨૬૪) રૂ. ૨ાા ખાંડી તો ૨૫ શેરનું શું ?
૨૬૫) એકરના રૂ. ૨૪૫ તો ૧ા ગુંઠાનું શું ?
૨૬૬) ૧૦૦ નાળિએરના રૂ. ૯ા≈ તો રૂ. ૨ા—ાાનાં કેટલાં ?
૨૬૭) રૂ. ૧૧ા કોથળો તો ૬ા શેરનું શું ?
૨૬૮) રૂ. ૧૩૬) ભાર તો ૦ાાા મણનું શું ?
૨૬૯) ૫ ટકા લેખે રૂ. ૩૨૦)નું દોઢ વર્ષનું વ્યાજ શું ?
૨૭૦) રૂ. ૨ામાં ૧ા ગુંઠો જમીન ખેડાય તો એકરનું શું ?
૨૭૧) ૬ા નંગના રૂ. ૦ાા≈ તો સેંકડાનું શું ?
૨૭૨) રૂ. ૦ા≈નું ૭ાા શેર તો કોથળાનું શું ?
૨૭૩) ૧ાા મણના રૂ. ૨ા તો ૨ ભારનું શું ?
૨૭૪) રૂ. ૨ા—ાાનું ૧ા ગજ તો ૨ ગજનું શું ?
૨૭૫) ૫ શેરના રૂ. ૦)≈ તો બેડીઆનું શું ?
૨૭૬) રૂ. ૦)≡નું ૨ાા શેર તો કળશીનું શું ?
૨૭૭) રૂ. ૦ાનું ૫ શેર તો બેડીઆનો ભાવ શો ?
૨૭૮) ૨ાા શેરનો રૂ. ૦)—ા તો કળશીનું શું ?
૨૭૯) રૂ. ૨૩ાાા બેડીઉં તો ૧૫ શેરનું શું ?
૨૮૦) રૂ. ૧)—ાાનું ૭ાા શેર તો રૂ. ૭૦)નું કેટલું ?
૨૮૧) ૨ાા શેરના ૩ાા પૈસા તો ૧૬ મણનું શું ?
૨૮૨) ૩ પૈસાનું ૧ાા શેર તો રૂ. ૧ાાનું કેટલું ?
૨૮૩) ૫ શેરની ૯ પાઈ તો ૨ કળશીનું શું ?
૨૮૪) ૧ા શેરના ૩ાા પસા તો ૮ મણનું શું ?
૨૮૫) ટીપરીની ૨ પાઇ તો ફરાનું શું ?

૨૮૬) એકરના રૂ. ૨૫૬) તો ૨॥ ચોરસ આનાનું શું ?
૨૮૭) રૂ. ૨૪ કૂરો તો ૩ શેર ૧ ટીપરીનું શું ?
૨૮૮) એક આનાનું ૧૫ શેર તો ૧॥ ગાલ્લી ૩ મણનું શું ?
૨૮૯) રૂ. ૭૨) ભાર તો રૂ ૦।૦॥નું કેટલું આવે ?
૨૯૦) ૪૨, ૪૪, ૪૮, ૫૦ સાડા તોલે ૩૨ મણ પાકાના કાચા મણ કેટલા ?
૨૯૧) રૂ. ૩૭॥ ખાંડી તો શેર ૩)=નું શું ?
૨૯૨) ૭॥ પેન્સનું ૨૨॥ ગ્રેન તો ૧ ટ્રોય પૌંડનું શું ?
૨૯૩) રૂ. ૨૭॥ કૂરો તો ૦। શેરનું શું ?
૨૯૪) રૂ. ૦)-નું ૦। શેર તો કૂરાનું શું ?
૨૯૫) રૂ. ૯૦) ભાર તો ૪ શેરનું શું ?
૨૯૬) રૂ. ૭૬॥।= ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
૨૯૭) ૨ પૈસાના ૪ તાવ તો રૂ. ૭॥ના કેટલા ?
૨૯૮) ૫ શેરના ૩ પૈસા તો ગાલ્લીનું શું ?
૨૯૯) રૂ. ૦।≡નું ૫ શેર તો ૧॥ ખાંડીનું શું ?
૩૦૦) ૨ પાઇનું ૫ શેર તો ગાલ્લીનું શું ?
૩૦૧) રૂ. ૩॥ રીમ તો ૨॥ રીમ ૨ તાવનું શું ?
૩૦૨) રૂ. ૦)≡॥નું ૫ શેર તો ૧। કળશી ૨॥ મણનું શું ?
૩૦૩) ૨૪ શેર પાકાના ૪૨, ૪૪, ૪૫, ૪૮, અને સાડા તોલે કાચા શેર કેટલા ?
૩૦૪) ૧ આનાનું ૩ શેર તો ૪॥ માણીનું શું ?
૩૦૫) રૂ. ૫૨॥ ગાલ્લી તો ૫ શેરનું શું ?
૩૦૬) રૂ. ૪૫નું વર્ષ તો ૧॥ માસ ૧॥ દિવસનું શું ?

૩૦૭) મણે ૨, ૨।, ૨॥, ૩, ૩।, અને ૪ શેર બારદાન કાપતાં ૨૪ મણનું બાકી કેટલું તોલ રહેશે ?

૩૦૮) ૫ શેરની ૨ પાઇ તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?

૩૦૯) રૂ. ૪૫) ભાર તો ૪ શેરનું શું ?

૩૧૦) ભારના રૂ. ૩૭॥ તો રૂ. ૦॥=નું કેટલું ?

૩૧૧) ૨॥ શેરના રૂ. ૯)- તો રૂ. ૨।૦નું કેટલું ?

૩૧૨) રીમના રૂ. ૫) તો તાવનું શું ?

૩૧૩) ૫ શેરના રૂ. ૦।= તો ગાલ્લીનું શું ?

૩૧૪) રૂ. ૨૭॥= ગાલ્લી તો ૨॥ મણનું શું ?

૩૧૫) ૪૨ તોલે ૨૧ મણનું, ૪૪ તો ૫૫ મણનું, ૪૫ તોલે ૬૭॥ મણનું, ૪૮ તોલે ૮૪ મણનું અને ૬૦ તોલે ૬૫ મણ કાચાનું પાકું કેટલું ?

૩૧૬) રૂ. ૬। સેંકડો તો ૧૦ નંગનું શું ?

૩૧૭) ૭॥ પૌંડમાં એક પૌંડ આવે તો ૧ પેનાવેટનુ શું બેસે ?

૩૧૮) રૂ. ૭॥ રીમ તો ૨ તાવનું શું ?

૩૧૯) રૂ. ૧)ના ૨ રીમ તો ૧। ધાનું શું ?

૩૨૦) રૂ. ૭॥ મણ તો શેર ૦)=નું શું ?

૩૨૧) ૨ અધોળના રૂ. ૦)≡॥ તો મણનું શું ?

૩૨૨) ૭ આનાનું ૨॥ શેર તો ખાંડીનું શું ?

૩૨૩) ૧ શેરનો રૂ. ૦)૦॥ તો કળશીનું શું ?

૩૨૪) ૩ શેરના રૂ. ૦।૦॥ તો ભારનું શું ?

૩૨૫) નવટાંકના ૪ પૈસા તો મણનું શું ?

૩૨૬) ૦॥ પાશેરની ૧ પાઇ તો પા શેરનું શું ?

૩૨૭) રૂ. ૦)≡નું નવટાંક તો મણનું શું ?

૩૨૮) રૂ. ૨૫) મણ તો રૂ. ૦|≈નું કેટલું આવે?
૩૨૯) રૂ. ૦)૦|||નું અધોળ તો અધમણનું શું આપવું?
૩૩૦) રૂ. ૧૫)નું ૦|| મણ તો ૨|| રૂપીઆભારનું શું?
૩૩૧) રૂ. ૦)–|નું શેર આવે તો રૂ. ૨૫)માં કેટલું આવે?
૩૩૨) પૈસાનું નવટાંક તો મણનું શું?
૩૩૩) રૂ. ૩||| સેંકડો તો હજારનું શું
૩૩૪) ૧| શેરનો રૂ. ૦)૦||| તો ૦|| ખાંડીનું શું?
૩૩૫) રૂ. ૦|||૦||ની ૧૦૦ પેન તો ૧૦ પેનનું શું?
૩૩૬) રૂ. ૧|–નું શેર તો રૂ. ૦)–નું કેટલું?
૩૩૭) રૂ. ૧||–ના ૧૦૦ કેળાં મળે તો ૨૩૦ કેળાંનું શું?
૩૩૮) રૂ. ૬૫||≈ ગાલ્લી તો ૪|| મણનું શું?
૩૩૯) સેંકડાના રૂ. ૩)≈ તો રૂ. ૧|≈|ના કેટલાં નગ?
૩૪૦) ૮૦ નંગના રૂ. ૩|| તો સેકડાનું શું?
૩૪૧) એક ટોપીના રૂ. ૦|≈|| પડે તો રૂ. ૬||માં કેટલી ટોપીઓ આવે?
૩૪૨) ૧|| શેરનો રૂ. ૦)–| તો રૂ. ૨||નું કેટલું?
૩૪૩) શેર ૩)≈નો એક આનો તો ખાંડીનું શું?
૩૪૪) રૂ. ૩૬|| માણી તો શેરનું શું?
૩૪૫) ૧|| દિવસના રૂ. ૦)≈|| તો વર્ષનું શું?
૩૪૬) ૫ શેરનો રૂ. ૦)–| તો રૂ. ૧|| નું કેટલું?
૩૪૭) ૧|| શેર દૂધનો રૂ. ૦)– તો રૂ. ૩૦) કેટલું?
૩૪૮) ૮ મણના રૂ. ૨૫) તો ૧ શેરનું શું?
૩૪૯) ગાલ્લીના રૂ. ૪૦) તો રૂ. ૦)≈માં કેટલું આવે?
૩૫૦) રૂ. ૨૮)≈ મહીનો તો ૨|| મહીના ૧૦ દિવસનું શું?
૩૫૧) રીમ કાગળના રૂ. ૩||≈|| પડે તો ડીનું શું?

સૂચના—વ્યવહારમાં લાગુ પાડી હિસાબ મંગાવવા.